

มาชมบูชา

รวมธรรมเทศนาโอวาทปาฏิโมกข์

จัดทำโดย กรุธรรม

คำนำ

วันมาฆบูชาถือเป็นวันสำคัญวันหนึ่งทางพุทธศาสนา ซึ่งเกิดขึ้นที่บริเวณ วัดเวฬุวันกัลลันทกนิวาปสถาน ณ กรุงราชคฤห์ ในวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ หลังจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ถึงพระสัมมาสัมโพธิญาณได้ ๔ เดือน

ในวันนั้นพระสงฆ์สาวกจำนวน ๑๒๕๐ รูปได้มาประชุมกัน โดยมีได้นัดหมาย และพระสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็นพระอรหันตสาวกผู้ซึ่งเป็นเอหิภิกขุ หรือพระสงฆ์ที่พระพุทธรเจ้าทรงอุปสมบทให้โดยตรงทั้งสิ้น พระพุทธองค์ทรงได้แสดงพระโอวาทปาฏิโมกข์ให้แก่เหล่าพระภิกษุสงฆ์ที่ร่วมประชุมในวันนั้น ซึ่งได้เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ยังคงได้นำสอนสืบเนื่องจนถึงทุกวันนี้

ทางทีมงานกรุธรรมได้รวบรวมพระธรรมเทศนาจากครูบาอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับวันมาฆบูชาไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อเป็นธรรมทานแด่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่มีความสนใจและตั้งใจศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

ในบทแรกทางทีมกรูธรรมได้อัญเชิญพระธรรมเทศนาจาก
สมเด็จพระญาณสังวร สกลมหาปริณายก ซึ่งท่านได้ทรงเล่า
ประวัติของวันมาฆบูชาโดยย่อและวิธีการบูชาพระพุทธเจ้าใน
วันนี้ อันประกอบไปด้วยอามิสบูชาและปฏิบัติบูชา

ในบทที่สองและสาม องค์หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน
และหลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป ได้เมตตาเทศนาธรรมในเรื่อง
โอวาทปาฏิโมกข์ให้แก่หมู่พระสงฆ์และฆราวาส ซึ่งทางทีมกรู
ธรรมหวังว่าเทศนาธรรมของครูบาอาจารย์จะช่วยให้
พุทธศาสนิกชนทั้งหลายผู้สนใจในธรรมะจะได้รับความสะดวก
ในความหมายและนัยสำคัญของพระโอวาทปาฏิโมกข์นี้

ทีมงานกรูธรรมขอมอบหนังสือธรรมเล่มนี้เป็นธรรมทาน ซึ่ง
ทางทีมงานมีความมุ่งมั่นตั้งใจให้พระพุทธศาสนาได้ยืนหยัด
ครบ๕๐๐๐ ปี ขอผลบุญในธรรมทานทั้งหลายที่ทางกรูธรรมได้
พยายามนำเสนอจนโปรดคลบบันดาลให้ท่านผู้อ่านทั้งหลายจง
ประสบความสุข พร้อมด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ

ขอกราบขอบคุณครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้
ทางธรรมให้ผู้จัดทำ โดยเฉพาะ พระจันทุปมญาณโสภณแห่ง
วัดเทพศิรินทราวาส ขอขอบคุณ คุณลลนา จิตต์ศรัทธานันท์
สำหรับภาพประกอบหนังสือ

ขอสงวนสิทธิ์ห้ามนำหนังสือที่จัดทำโดยกรูธรรมไปจำหน่าย
ทางการค้า แต่ท่านสามารถนำไปแจกจ่ายเพื่อเป็นธรรมทานได้
ตามความประสงค์ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ทางทีมงาน
กราบขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ทีมงานกรูธรรม

www.grudhamma.com

สารบัญ

วันมาฆบูชาและการบูชา (สมเด็จพระญาณสังวร)	๑
โอวาทปาฏิโมกข์ (หลวงตามหาบัว)	๑๕
โอวาทปาฏิโมกข์ (หลวงปู่เปเลี่ยน)	๕๑
โอวาทปาฏิโมกขคาถา	๗๘
คำแปล โอวาทปาฏิโมกขคาถา	๗๙

วันมาฆบูชาและการบูชา
สมเด็จพระญาณสังวร สกลมหาปริณายก
เทศน์วันที่ ๗ ก.ย. ๒๕๓๐

บัดนี้จักแสดงศาสนธรรม ธรรมะคือคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดาเพื่อให้สำเร็จประโยชน์แห่งการฟังธรรมตามสมควรแก่วันธรรมสวนะ คือวันเป็นที่ฟังธรรมอันเวียนมาถึงเข้าหนึ่งวันธรรมสวนะนี้เป็นวันมาฆบูชา ซึ่งเป็นวันบูชาสำคัญวันหนึ่งในพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนทั้งหลายจึงได้พากันมาสมათานศีล ฟังธรรม ทำการบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ ตั้งแต่ในเวลาเช้า กระนั้นจึงจะได้แสดงเรื่องวันมาฆบูชาโดยสังเขป แล้วแสดงเรื่องการบูชาตามที่มีกำหนดในวัดนี้สืบต่อไป

วันมาฆบูชานี้ได้ปรากฏความประชุมสงฆ์ครั้งใหญ่ที่บังเกิดขึ้นในสมัยต้นพุทธกาล เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า วันจาตุรงคสันนิบาต ที่แปลว่าวันที่มีสันนิบาตคือความประชุมกัน อันประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ ก็คือ พระภิกษุสงฆ์มีจำนวนที่ท่าน

กำหนดเอาไว้ว่า ๑๒๕๐ รูป ซึ่งล้วนเป็นพระอรหันต์ชีณาสพ คือ เป็นพระอรหันต์ผู้สิ้นอาสวกิเลสแล้ว เป็นองค์อันหนึ่ง ล้วนเป็น เอหิภิกขุ คือแต่ละองค์เป็นภิกษุที่ได้อุปสมบทมาจากสมเด็จพระบรมศาสดาด้วยเพียงตรัสพระวาจาว่า เอหิภิกขุ แปลว่าจงเป็น ภิกษุมาเถิด ก็สำเร็จเป็นภิกษุขึ้นทันที ด้วยพระพุทธรูปล้วนนี้เป็น องค์อันหนึ่ง ล้วนมิได้นัดหมายนิมนต์อาราธนา ต่างมาขึ้นเฝ้า พระพุทธเจ้าเอง เป็นองค์อันหนึ่ง

และวันนั้นเป็นวันจันทร์เพ็ญ ที่ดวงจันทร์ผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ ชื่อว่า มฆา ซึ่งใช้เป็นชื่อเดือนนั้นว่ามาฆะ ทางจันทรคติ จึง เรียกว่ามาฆมาส เดือนมาฆะ เช่นวันนี้ และพระพุทธเจ้าก็ได้ทรง ทำวิสุทธิอุโบสถ คืออุโบสถที่บริสุทธิ์ เพราะที่ประชุมทั้งหมด นั้นล้วนเป็นพระอรหันต์ชีณาสพ เป็นผู้บริสุทธิ์กายวาจาจิตจาก กิเลสและกองทุกข์ทั้งสิ้นด้วยกันทั้งหมด ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ คือพระโอวาทที่เป็นหลักเป็นประธานแก่พระสงฆ์ทั้งหมด นั้น เป็นองค์อันหนึ่ง จึงรวมเป็นองค์ ๔ ประการ ก็คือความ ประชุมของพระสงฆ์หมู่ใหญ่ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ซึ่งมี

ลักษณะทั้ง ๔ ประการเหล่านั้น จึงเรียกว่า **จาตุรงคสันนิบาต** ซึ่งบังเกิดขึ้นในวันเพ็ญ แห่งเดือนมาษะดังกล่าวเช่นวันนี้ในสมัย ต้นพุทธกาล เพราะฉะนั้นจึงถือว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในพุทธ ศาสนา

และนอกจากนี้ยังมีความสำคัญประการอื่นที่ประกอบอยู่ใน การประชุมใหญ่ครั้งนี้อีกด้วย คือ เป็นวันที่พระพุทธเจ้าและ พระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ซึ่งล้วนเป็นพระอรหันต์ ประชุมทำอุโบสถ ร่วมกันซึ่งจะเป็นครั้งแรกหรือไม่ก็ไม่มีแสดงหลักฐานยืนยัน คือ ไม่มีการแสดงมาแต่ก่อนว่าพระสงฆ์ได้มีการประชุมกันทำ อุโบสถในวันพระจันทร์เพ็ญหรือวันพระจันทร์ดับ เหมือนดังที่ พระสงฆ์ได้ประชุมกระทำอุโบสถสืบมาจนถึงบัดนี้ อาจจะยังไม่ มีการประชุมกันทำอุโบสถก็ได้ ก็เพราะว่าเมื่อพระพุทธเจ้าได้ ตรัสรู้แล้ว ในวันกลางเดือน ๖ ซึ่งเรียกว่าเป็นวันพระจันทร์เพ็ญ เสวยดาวกลุ่มดาวฤกษ์ ชื่อว่าวิสาखा ซึ่งตั้งเป็นชื่อเดือนว่า เดือนเวสาขะ หรือไทยเราเรียกว่า วิสาขมาส ตรงกับวันเพ็ญ

กลางเดือน ๖ มาถึงวันเพ็ญกลางเดือน ๘ พระองค์ก็ได้ทรง
แสดงปฐมเทศนาแก่อภิกษุปัญจวัคคีย์

ต่อจากนั้นก็ทรงแสดงเทศนาโปรดต่อไปจนได้มีผู้ฟังซึ่ง
สำเร็จเป็นพระอรหันต์ พร้อมทั้งพระพุทธเจ้าด้วยก็เป็น ๖๑ รูป
จึงได้ทรงมีพระพุทธดำรัสตรัสสั่งให้พระสาวกทั้งหลายแยกย้าย
กันไป แสดงคำสั่งสอนเป็นการเริ่มประกาศพุทธศาสนา โดยให้
แต่ละท่านเดินทางไป ทางหนึ่งก็เพียงรูปหนึ่ง ไม่ไปเป็นหมู่ แม้คู้
กันเป็นสองรูป ให้ไปทางละรูป ทางละองค์ เพื่อที่จะได้ไปแสดง
ธรรมะสั่งสอนหลายๆทาง ส่วนพระองค์เองก็มุ่งเสด็จไปประกาศ
พระพุทธศาสนายังแคว้นมคธ เสด็จมุ่งไปที่กรุงราชคฤห์

เพราะฉะนั้นจึงต่างได้แยกย้ายกันไป ไม่มีโอกาสที่มา
ประชุมกัน อยู่ร่วมกันเป็นหมู่ และในระหว่างที่เสด็จไปสู่กรุงรา
ชคฤห์นั้น ก็ได้แสดงธรรมะโปรดผู้ที่ควรโปรด ที่เป็นหมู่ใหญ่ก็คือ
หมู่ชฎิล ๓ พี่น้อง ที่ว่ามีบิรหารรวมกันเป็นจำนวนมาก กำหนด
เอาไว้ว่าหนึ่งพัน โปรดให้ท่านทั้งหมดนั้น ได้รับอุปสมบทด้วยวิธี
เอหิภิกขุอุปสัมปทา เหมือนอย่างปัญจวัคคีย์

และก็เสด็จไปสู่กรุงราชคฤห์ ก็ได้โปรดท่านพระสารีบุตรและ
ท่านพระโมคคัลลานะซึ่งทั้งสองท่านต่างก็ได้ออกไปสมัครเป็น
ศิษย์ของท่านคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง และก็ต่อมาก็ได้
เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าพร้อมทั้งบริวาร ขอเข้าบวชเป็นภิกษุในพุทธ
ศาสนาทั้งหมด ท่านพระโมคคัลลานะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์
ก่อนท่านพระสารีบุตร ส่วนท่านพระสารีบุตรมีแสดงว่าได้สำเร็จ
เป็นพระอรหันต์ในบ่ายในวันมาฆะปุณณมีนั้น ที่ถ้ำสุกกราตา
เขาคิชฌกูฏ

พระพุทธเจ้าได้เสด็จจากเขาคิชฌกูฏในวันนั้นมาประทับที่พระ
เวฬุวันนาราม สวนไผ่ซึ่งเป็นสวนหลวง ซึ่งพระเจ้าพิมพิสารได้
ถวายให้ทรงพำนักและในเวลาบ่ายของวันนั้นจึงได้มีพระสงฆ์
สาวกจำนวนมากเข้ามาเข้าเฝ้า อันนับได้ว่าเป็นการประชุมครั้ง
แรก จะเป็นการประชุมใหญ่ก็ได้ เพราะก่อนแต่นั้นเมื่อท่านเข้า
มาบวชและได้สำเร็จกิจในพุทธศาสนาแล้ว ต่างก็ได้แยกย้ายกัน
ไปประกาศพุทธศาสนา ตามพุทธฐานะที่ตรัสสั่งให้ออกไป
ประกาศ จึงไม่ได้รวมเป็นหมู่เป็นกลุ่ม

แต่ในครั้งนั้นคือในวันมาฆะปุรณมีนั้น ท่านพระสารีบุตรเพิ่งสำเร็จเป็นพระอรหันต์ บริวารทั้งหลายก็ยังอยู่ในกรุงราชคฤห์ หรือในที่ใกล้นั้น ยังไม่ได้แยกย้ายไปทั้งหมดหรือไปไกล พอจะมาประชุมกันเฝ้าพระพุทธเจ้าในวันนั้นได้จึงได้พากันมา บางท่านอาจจะเดินทางมาไกลซักหน่อยก็ได้ ก่อนแต่จะถึงวันมาฆะปุรณมีนั้น แต่ก็มาถึงพร้อมกันในเวลาตะวันบ่ายของมาฆะปุรณมีนั้น ก็นับว่าเป็นการประชุมใหญ่จริงๆครั้งแรก ก็เป็นโอกาสที่พระพุทธเจ้าจะได้ทรงตั้งธรรมเนียมประชุมสงฆ์ทำอุโบสถสังฆกรรม

แต่ในครั้งแรกนั้น พระพุทธเจ้าทรงร่วมประชุมด้วย เป็นการประชุมกันทำอุโบสถ และธรรมเนียมในการประชุมอุโบสถนั้น ต้องการความบริสุทธิ์ ก็สืบเนื่องมาจากการประชุมครั้งนั้น ซึ่งพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกผู้เข้าประชุมทั้งหมดต่างก็เป็นพระอรหันต์ชีณาสพ เป็นผู้บริสุทธิ์แล้วจริงๆ บริสุทธิ์อย่างสิ้นเชิงทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ ไม่มีกิเลสเครื่องเศร้าหมองเหลืออยู่แม้แต่น้อย จึงเป็นการประชุมกันของผู้ที่บริสุทธิ์ การ

ประชุมกันดังกล่าวนี้เองเรียกว่าอุโบสถของภิกษุสงฆ์ และเมื่อประชุมกันแล้วก็ควรจะต้องมีกิจที่พึงทำ ไม่ใช่มาประชุมกันแล้วก็แล้วไป ไม่ได้ทำอะไร

ฉะนั้นในครั้งแรกนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้ทรงแสดงพระโอวาทอันเป็นข้อสำคัญซึ่งถือว่าเป็นหลักพุทธศาสนา เรียกว่าเป็นการวางหลักพระพุทธศาสนาก็ได้ และการวางหลักพุทธศาสนานั้นก็เห็นว่าเพื่อวางหลักเพื่อพุทธศาสนาจริงๆ เพราะว่าพระสงฆ์สาวกผู้เข้าประชุมทั้งหมดนั้น ต่างเป็นพระอรหันต์ซึ่งฉินาสพคือเป็นผู้ที่เสร็จกิจแล้ว จึงไม่ต้องปฏิบัติเพื่อชำระกิเลสกันอีก เพราะสิ้นกิเลสแล้ว ภารกิจที่พระพุทธเจ้าทรงมอบหมายให้พระสงฆ์ปฏิบัติในครั้งนั้นก็คือประกาศพุทธศาสนาต่อไป คือเมื่อเสร็จกิจของตนเองแล้ว ก็บำเพ็ญประโยชน์อันเรียกว่า อุตถจริยา ประพฤติประโยชน์แก่โลกด้วยการประกาศพุทธศาสนาช่วยชาวโลกต่อไป

เพราะฉะนั้นพระโอวาทที่แสดงนั้นจึงมิใช่เพื่อที่จะสั่งสอนพระภิกษุเหล่านั้นให้ประพฤติปฏิบัติตนเอง แต่ว่าทรงสอนเป็น

การทรงวางหลักพระพุทธศาสนาเพื่อให้พระสงฆ์ทั้งปวงได้รับทราบ และเมื่อออกไปสั่งสอนพุทธศาสนาก็จะได้สั่งสอนตามหลักที่ทรงวางไว้นั้น เพราะฉะนั้นจึงได้เรียกว่าโอวาทปาฏิโมกข์ คือโอวาทที่เป็นปาฏิโมกข์ คือเป็นหลักเป็นประธาน ท่านแสดงว่า ในวันพระจันทร์เพ็ญ พระจันทร์ดับต่อๆไปจากนั้น พระพุทธเจ้าก็ทรงเข้าร่วมประชุมกับพระสงฆ์สาวกทั้งหลาย ทรงทำอุโบสถที่บริสุทธิดังกล่าวและก็ทรงสวดพระโอวาทนี้ในที่ประชุมสงฆ์นั้น เป็นโอวาทปาฏิโมกข์ คือเป็นปาฏิโมกข์ที่ทรงสวดทรงแสดงเป็นโอวาทอย่างเดียวกันนั้นสืบต่อมา

แต่อาศัยที่ผู้เข้ามาบวชเป็นภิกษุต่อมานั้น ต่างเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติที่ดีบ้างที่ย่อหย่อนบ้าง เพราะว่ายังไม่สำเร็จเป็นพระอรหันต์หรือพระอริยบุคคลเหมือนกันได้ทั้งหมด เพราะฉะนั้นในการทำอุโบสถในตอนหลังเมื่อภิกษุมีมาก จึงปรากฏมีผู้ที่ไม่บริสุทธิเข้ามาร่วมด้วย พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงดลใจทำอุโบสถร่วมกับพระสงฆ์ตั้งแต่นั้นมา แล้วก็โปรดให้พระสงฆ์ โดยมีภิกษุรูปหนึ่ง สวดสิกขาบทที่พระองค์ทรงบัญญัติ

เอาไว้ในที่ประชุมสงฆ์นั้น และสิกขาบทบัญญัติที่สวดในที่ประชุมสงฆ์ในวันอุโบสถดังกล่าวนั้นก็เรียกว่า สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ ซึ่งในบัดนี้ก็ได้ยืนยันสวดกันมา มี๒๒๗ สิกขาบทเป็นสิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ คือสวดเป็นปาฏิโมกข์ เรียกว่าเป็น **วินัยปาฏิโมกข์**สืบต่อมา แต่แม้เช่นนั้นพระองค์ก็โปรดให้ภิกษุทุกรูปที่จะเข้าทำอุโบสถนั้น แสดงอาบัติหรือทำอาบัติที่บังเกิดขึ้นในตนในบริสุทธิเสียก่อนจึงเข้าร่วมทำอุโบสถ เพราะฉะนั้นบรรดาภิกษุที่ทำอุโบสถจึงต่างแสดง**อาบัติ**ของตน ที่ได้มีการล่วงละเมิดพระพุทธรบบัญญัติ ทำตนให้บริสุทธิแล้ว ก็เข้าทำอุโบสถสังฆกรรมแล้วฟังพระปาฏิโมกข์ และอาจจะมีภิกษุอลัชชีที่ไม่ละอายปกปิดอาบัติเอาไว้ พระพุทธเจ้าทรงทราบแต่เมื่อไม่มีพยานหลักฐานก็ไม่ทรงแสดงขึ้น จึงได้ทรงงดไม่ลงอุโบสถร่วมกันพระสงฆ์ที่ยังมีปุณฺณชนเข้าประชุม หรืออาจจะมีผู้บริสุทธิบ้าง ไม่บริสุทธิบ้าง โปรดให้ประสงค์ทำอุโบสถกันเอง ดังที่กล่าว ก็เป็นธรรมเนียมสืบมาจนบัดนี้ แต่ถึงเช่นนั้นก็ยังรักษาธรรมเนียมที่ต้องเป็นผู้ที่บริสุทธิจึงเข้าร่วมประชุม แล้วก็

ฟังวินัยปาฏิโมกข์ เพราะฉะนั้นเหตุการณ์ดังที่กล่าวมานี้จึง
นับว่าเป็นความสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งบังเกิดขึ้นในวันมาฆปุรณ
มีครั้งแรกนั้น ซึ่งเป็นวันจาตุรงคสันนิบาตครั้งแรกนั้น
เพราะฉะนั้นจึงได้ถือเป็นวันบูชาสำคัญวันหนึ่งในพุทธศาสนา

การบูชานั้นก็มีสองอย่างคือ**อามิสบูชา** คือบูชาด้วยอามิส
คือดอกไม้มั ธูปเทียนเป็นต้น **ปฏิบัติบูชา** บูชาด้วยการปฏิบัติ คือ
ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การบูชาทั้งสองนี้เป็นข้อ
ที่สมควรกระทำ อามิสบูชานั้นควรกระทำตามกิจในโอกาสนั้นๆ
ในที่สมควรนั้นๆ ส่วนการบูชาด้วยการปฏิบัตินั้นควรกระทำ
เนื่องนิจ ไม่ใช่เฉพาะวันสำคัญทางพุทธศาสนาเช่นวันนี้เท่านั้น
และการบูชาด้วยการปฏิบัตินั้นแสดงโดยเจาะจงในวันมาฆะนี้ ก็
ควรปฏิบัติตามพระโอวาทปาฏิโมกข์ที่ได้ตรัสสอนเอาไว้ มีคำ
แปลว่า

ขันติคือความทนทาน เป็นตบะอย่างยิ่ง นิพพาน เป็นธรรมะ
อย่างยิ่ง และพุทธะทั้งหลายกล่าวไว้ดังนี้ บรรพชิตไม่พึงทำร้าย
ผู้อื่น สมณะไม่พึงเบียดเบียนผู้อื่น เพราะว่าผู้ที่ทำร้ายผู้อื่นหาชื่อ

ว่าบรรพชิตไม่ ผู้ที่เบียดเบียนผู้อื่นหาชื่อว่าสมณะไม่ การไม่ทำ
บาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตของตนให้ผ่อง
แผ้ว นี่เป็นพระพุทธานุศาสน์ คำสอนของพระพุทธรูปทั้งหลาย การ
ไม่ว่าร้าย การไม่ทำร้าย ความสำรวมในปาฏิโมกข์ ความรู้
ประมาณในภัตตาหาร ที่นอนที่นั่งอันสงัด ความประกอบในอธิ
จิต คือจิตยิ่ง นี่เป็นพระพุทธานุศาสน์ คำสอนของพระพุทธรูป
ทั้งหลาย

นี่เป็นคำแปลพระโอวาทปาฏิโมกข์ที่ทรงแสดงในวันนั้น อัน
พระคันธกัจจายน์ทั้งหลายได้แสดงไว้ จารึกไว้ เพราะฉะนั้น
เราทั้งหลายเมื่อระลึกถึงพระพุทธรูปเจ้า พร้อมทั้งพระธรรม
พระสงฆ์ จึงสมควรทำการบูชาในวันมาฆบูชานี้ ด้วยอามิสบูชา
และด้วยปฏิบัติบูชา ด้วยการตั้งใจปฏิบัติตามพระโอวาทที่เป็น
หลักเป็นประธานนี้ ด้วยการที่ตั้งใจทำขันติ คือความอดกลั้น
ความทนทาน ตั้งใจมุ่งทำกิเลสและกองทุกข์ให้สิ้นไป อันเรียกว่า
นิพพาน เป็นธรรมะอันสูงสุดและพึงตั้งใจที่จะไม่ทำร้ายใคร ไม่
เบียดเบียนใคร เพื่อให้เป็นบรรพชิต เป็นสมณะ ผู้ที่เป็นบรรพชิต

เป็นสมณะอยู่ด้วยแท้ก็ตั้งใจปฏิบัติให้เป็นบรรพชิตเป็นสมณะ
จริงๆ ผู้ที่เป็นคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ก็ตั้งใจให้เป็นบรรพชิตเป็น
สมณะทางใจด้วยการไม่ทำร้ายใคร ไม่เบียดเบียนใคร

สรุปเข้ามาแล้วก็คือตั้งใจกำหนดว่าพุทธศาสนานั้นสอนให้
ไม่ทำบาปทั้งปวง ให้ทำกุศลให้ถึงพร้อม และให้ทำจิตของตนให้
ผ่องแผ้ว ก็ปฏิบัติด้วยการที่ไม่ทำบาป ทำกุศล และทำจิตให้ผ่อง
แผ้ว โดยอาศัยขั้นตอนความอดทนในการปฏิบัตินั้น และเมื่อ
แสดงออกโดยละเอียดอีกซักหน่อยแล้ว ก็คือว่าไม่กล่าวร้ายต่อ
ใคร ไม่ทำร้ายต่อใคร สรรวมในปาฏิโมกข์ก็คือว่า ในข้อปฏิบัติที่
เป็นหลักทั้งหลายของกาย ของวาจา ของใจ เช่นการปฏิบัติตาม
พระโอวาทนี้ ให้รู้ประมาณในภัตตาหาร ให้อยู่ในที่นอนที่นิ่งอัน
สงัดตามสมควร คือรู้จักที่จะปลีกตนมาสู่ที่สงบสงัด และก็ตั้งใจ
ปฏิบัติทำจิตใจให้ได้สมาธิ แม้เป็นขณิกสมาธิ สมาธิชั่วคราว

คือให้มีจิตใจสูงยิ่งกว่าจิตใจสามัญธรรมดาที่วุ่นวายอยู่ด้วย
อารมณ์และเรื่องทั้งหลาย ให้ทำจิตใจให้สงบขึ้น เพื่อให้ได้
ปัญญาคือความรู้ในสิ่งจะเป็นตัวปักจิต ตามที่พระพุทธเจ้า

ทรงสั่งสอน ตั้งใจปฏิบัติดังนี้ก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติบูชา
พระพุทธเจ้า อันสมควรที่จะพึงกระทำในวันมาฆบูชานี้ และผู้ที่
ปฏิบัติดังนี้ก็มีพุทธภาชิตแสดงไว้ว่า ย่อมได้บุญเป็นอันมาก
ดังที่ตรัสเอาไว้ว่า เมื่อบุคคลบูชาพระพุทธเจ้าหรือพระสาวก
ทั้งหลายซึ่งเป็นบุคคลผู้ควรบูชา ผู้ที่ก้าวล่วงกิเลสอันเป็นเหตุให้
เนิ่นช้า ข้ามความโศกและความริญจวนคร่ำครวญใจได้แล้ว
บุญแห่งบุคคลผู้บูชาพระพุทธเจ้าหรือพระสาวกผู้ควรบูชา
เช่นนั้นเหล่านั้น ผู้ที่ดับกิเลสแล้ว คือดับขันธไปแล้วก็ดี เป็นผู้ไม่
มีภัยไม่มีเวรแต่ที่ไหน ใครๆไม่อาจเพื่อจะนับได้ว่า บุญนี้มี
ประมาณแม้เพียงเท่านี้ดังนี้ นี่ถือว่าเป็นบุญกองใหญ่ที่นับไม่ได้
นี่อรรถาธิบายดังแสดงมาด้วยประการฉะนี้

ที่มา: <https://youtu.be/NuRWFkWj-ys>

โอวาทปาฏิโมกข์

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

เทศน์อบรมพระและฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด

เทศน์วันที่ ๑๙ ก.พ. ๒๕๒๔

วันนี้เป็นวันที่เราทั้งหลายระลึกถึงความประเสริฐ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ประเสริฐ พระธรรมเป็นธรรมชาติที่ประเสริฐ พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าแต่ละองค์ๆซึ่งคล้ายวันเช่นนี้นั้นจำนวน ๑,๒๕๐ องค์ ล้วนแต่เป็นองค์ประเสริฐทั้งสิ้น หาที่ต้องติไม่ได้ ใจของเราได้ทุ่มเทลงไปในธรรมชาติที่ประเสริฐวันนี้ นับว่าเป็นสิริมงคลแก่จิตใจของเราอย่างยิ่ง

การทำประทักษิณสามรอบนั้น คือการทำความเคารพต่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มีองค์พระประธานเป็นสักขีพยาน คือองค์แทนศาสดา ในครั้งพุทธกาลท่านถือการเดินทำประทักษิณสามรอบเป็นการเคารพ ถือการยืนเป็นการเคารพ เพราะฉะนั้นเวลาพระยืนอยู่ แต่พวกญาติโยมนั่งอยู่ จึงห้าม

ไม่ให้แสดงธรรม ถ้ายืนต้องยืนด้วยกัน นั่งต้องนั่งด้วยกัน
เพราะฉะนั้นการทำประทักษิณสามรอบ บางท่านอาจจะไม่
เข้าใจ คือแสดงกิริยาความเคารพด้วยการทำประทักษิณสาม
รอบ นี่คือการเคารพ เป็นอาการแห่งความเคารพอาการหนึ่ง
ซึ่งแสดงในวันเช่นนี้ เพื่อท่านทั้งหลายได้ทราบเอาไว้

พระที่เราทั้งหลายระลึกถึงท่านนี้ เป็นพระที่ประเสริฐ
ประเสริฐกว่าทุกสิ่งทุกอย่างในสามโลกธาตุนี้ ไม่มีสิ่งใดเสมอ
เหมือน ผู้ที่ก้าวเข้าถึงธรรมอันประเสริฐ จึงเรียกว่าเป็นผู้
ประเสริฐ จิตใจเป็นธรรมชาติที่เข้าถึงธรรมได้โดยสมบูรณ์ ธรรม
อันประเสริฐนั้นย่อมปรากฏที่ดวงใจ ใจกับธรรมเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกัน เพราะฉะนั้น เวลาท่านปรินิพพานแล้ว จึงไม่อาจจะพูด
ได้ว่าจิตของท่านบริสุทธิ์หรือพูดได้ว่าจิต เพราะผ่านจากสมมุติ
ไปแล้ว

สมมุติคือธาตุขันธ์ ได้แก่สกลกาย เมื่อมีสกลกายอันเป็น
สมมุติที่อาศัยกันอยู่กับจิตที่เป็นวิมุติหลุดพ้นไปแล้วนั้น จึง
เรียกว่าจิตบริสุทธิ์ หรือเรียกได้ว่าจิตบริสุทธิ์ เรียกท่านว่าเป็น

พระอรหันต์ พอได้ผ่านจากขั้นนี้ไปหมดโดยสิ้นเชิง ไม่มีสมมุติ
ใดเข้าเจือปนกับจิตดวงนั้นแล้ว จิตดวงนั้นเป็นธรรมทั้งแท่ง เป็น
ธรรมทั้งดวง จึงไม่เรียกว่าจิตอีก และคำว่าปรินิพพานนั้นก็
หมายถึงว่า ใจเรื่องสมมุติได้ดับสนิทไปหมดแล้วไม่มีขึ้นต่อกัน
เลย ไม่เหมือนท่านที่ยังครองขั้นอยู่ทั้งที่จิตบริสุทธิ์ ขั้นนี้เป็น
ธรรมชาติที่สมมุติ จึงไม่เรียกว่าบริสุทธิ์ พอผ่านไปแล้วก็เรียกว่า
ปรินิพพาน ดับรอบหมดแล้ว พุดง่าย ๆ แต่ก่อนดับเฉพาะกิเลส
ภายในใจ พอธาตุขั้นได้ผ่านออกไป สลายลงไปสู่สภาพเดิม
ของตนแล้ว นั้นเรียกว่าปรินิพพานคือดับหมด กิเลสก็เป็นอันว่า
ดับไปแล้วตั้งแต่ขณะตรัสรู้และขณะบรรลุธรรม ถึงขั้นสุดยอด
แห่งธรรม แล้ววาระสุดท้ายขั้นก็เป็นอันว่าดับ ผ่านไปแล้วจาก
จิตดวงนั้น หมดความรับผิดชอบกัน

สภาพของขั้นก็มีธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นสิ่งที่มองเห็นได้
ชัด สลายตัวลงไปสู่สภาพเดิมของเธอ ส่วนจิตที่บริสุทธิ์นั้นผ่าน
ออกไป ที่นี้ไม่เรียกว่าจิตได้อีกแล้ว ธรรมชาตินี้แลที่เรียกไม่ได้นี้
แหละ ที่เราทั้งหลายได้กราบระลึกอยู่ทุกวันที่ พุทฺธํ สรณํ คจฺจุ

มิ คือ ธรรมชาตินี้ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ นี้เรา
พูดตามอาการสามอย่าง เมื่อเข้าถึงความบริสุทธิ์เต็มที่แล้ว
กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว ทั้งพระพุทธเจ้า พระธรรม
พระสงฆ์ อันเป็นอาการเข้าสู่ธรรมดวงเดียว

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อโลกสมมุติยังมีอยู่ ธาตุขันธ์ของเรายังมี
อยู่ ต้องระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งที่เราจะระลึกนั้น
แลเป็นธรรมชาติที่ประเสริฐ มีอยู่ตลอดกาลเวลา ไม่ได้สูญสิ้นไป
ไหน วันที่ท่านประทานพระโอวาทปาฏิโมกข์นั้นเรียกว่า **วิสุทธิ**
อุโบสถ คือ ประทานพระโอวาทแก่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ซึ่ง
เป็นผู้บริสุทธิ์ล้วนๆ จึงเรียกว่าวิสุทธิอุโบสถ แสดงแก่ท่านผู้
บริสุทธิ์ ในเนื้อความแห่งพระโอวาทที่แสดงนั้น ท่านแสดงไว้ว่า

สพฺพปาปสฺส อภยํ การไม่ทำความชั่วทั้งปวงหนึ่ง

กุสลสฺสุปสมฺปทา การยังความฉลาดให้ถึงพร้อมหนึ่ง

สจิตฺตปริโยทปนํ การทำจิตของตนให้ผ่องใสจนกระทั่งถึง
ความบริสุทธิ์หนึ่ง

เอตํ พุทฺธาน สาสนํ นี่คือการสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
ทั้งหลาย สอนเป็นแบบเดียวกันอย่างนี้

จากนั้นท่านก็บรรยายขยายความออกไปว่า

อนูปวาโท อย่าไปกล่าวร้ายคนอื่น

อนูปฆาโต อย่าทำความเบียดเบียนและทำลายผู้อื่น

ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร ให้สำรวมอยู่ในหลักพระวินัยอย่าง
เรียบร้อยสวยงามในเพศของพระ

มตฺตญฺญตา จ ภตฺตสฺมิ ความรู้จักประมาณในการขบการ
ฉัน การใช้สอยในทุกอย่าง ไม่ให้ลืมนื้อลืมหิ้ว

ปนฺตญฺจ สยนาสนํ ให้มีที่นั่งที่นอนที่พักผ่อนเพื่อการ
บำเพ็ญสมณธรรม เป็นที่สงบสงัดงีบเฝ้าน

อธิจิตฺเต จ อาโยโค การทำจิตของตนให้ยิ่งขึ้นไปโดย
ลำดับ จนกระทั่งสุดขีดแห่งความยิ่ง ถึงขั้นแห่งความประเสริฐ
ของจิต

เอตํ พุทฺธาน สาสนนฺติ นี่ก็เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
แต่ละพระองค์ๆ เช่นเดียวกัน นั้น

เช่นว่า **มตฺตญฺญตา จ ภตฺตสฺมิ** ความรู้จักประมาณในการ
ขบการฉัน การใช้สอยในสิ่งทุกอย่าง ไม่ให้ลืมนื้อลืม
ตัว ปัจจัยทั้งสี่เป็นเครื่องอาศัย เป็นเครื่องสนับสนุนสำหรับ
นักบวชผู้มาบวชในศาสนา ชนธฺหํนี้เหมือนโลกทั่วๆ ไป
ออกมาแล้วต้องมีที่อยู่ที่พักที่อาศัย มีเครื่องนุ่งห่มใช้สอยเป็น
ธรรมดาเช่นเดียวกับโลก เป็นแต่เพียงว่าต่างกันเกี่ยวกับเรื่อง
เพศ เรื่องหลักธรรม หลักวินัยเท่านั้น ส่วนใหญ่เหมือนกัน ส่วน
จิวร ก็หมายถึง ผ้านุ่ง ผ้าห่ม สบง สังฆาฏิ ถ้าเป็นฆราวาสก็
เรียกว่าเครื่องนุ่งห่ม เป็นพระก็เรียกว่าเครื่องนุ่งห่มเหมือนกัน
แต่แยกไปเป็นจิวร เป็นสบง เป็นสังฆาฏิ

สรุปความลงแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยของ
สมณะ เพื่อบำเพ็ญหรือเพื่ออยู่ด้วยความสะดวกสบาย และเพื่อ
บำเพ็ญตนด้วยความราบรื่น ไม่ขัดข้องยุ่งเหยิงวุ่นวายกับสิ่ง
เหล่านี้ว่าไม่มี

บิณฑบาต ได้แก่ การขบการฉัน **มตฺตญฺญตา จ ภตฺตสฺมิ**
ให้รู้จักประมาณในการบริโภคขบฉัน นี้อยู่ในโอวาทปาฏิโมกข์ ที่

ท่านแสดงเป็นวิสุทธิอุโบสถแก่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ วันนี้ได้
ยกธรรมเหล่านี้ออกมาแสดงให้ท่านทั้งหลายซึ่งเป็นนักบวชฟัง
ตลอดถึงประชาชนซึ่งจะต้องเป็นผู้มีขอบมีเขตมีความพอดี
พอดีเช่นเดียวกับพระ ต่างกันแต่เพียงว่าแนวทางสูงต่ำหยาบ
ละเอียดเท่านั้น นอกนั้นเหมือนๆ กัน

การนุ่งห่มใช้สอยก็ไม่ฟุ่มเฟือยจนกลายเป็นความฟุ้งเฟ้อ ใ้
เก้ เกินเหตุเกินผล เกินเนื้อเกินตัว สิ่งเหล่านี้เมื่อไม่รู้ประมาณ
ย่อมทำลายตัวเองได้ ทำไม่ถึงว่ามาทำลายตัวเอง เพราะทุกสิ่ง
ทุกอย่างต้องหามาด้วยทรัพย์สมบัติเงินทอง ไม่ใช่จะมีขึ้นมา
เอาเฉยๆ ตามความต้องการ ต้องได้แลกเปลี่ยนกันมา เช่นเอา
เงินไปซื้อเป็นต้น การนุ่งห่มใช้สอยให้พอเหมาะพอสมกับตน
ความสุขก็มีขึ้น

ถ้าเลยจากความพอดีแล้วไม่ว่าอะไรเป็นความยุ่งเหยิง
วุ่นวาย นำความทุกข์มาให้ทั้งนั้น การขบการฉ้นการรับประทาน
บิณฑบาต **โภชนะ มตฺตญญตา** ก็ให้รู้จักประมาณในการ
บริโภคการขบฉ้น หรือ การรับประทาน เลยเหตุเลยผลเลยความ

พอดีไปแล้ว ก็ทำความสิ้นเปลืองและทำความเสียหายแก่ตัวเอง
และกลายเป็นนิสัยได้ เมื่ออะไรก็ตามถ้ากลายเป็นนิสัยแล้ว
ย่อมจะแก้ได้ยาก ท่านจึงสอนให้รู้จักประมาณ

เฉพาะอย่างยิ่งพระเรา **มตฺตญฺตา จ ภตฺตสฺมิ** มีหลาย
บทหลายบาท มีหลายแห่งหลายหนมาก ที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำ
แล้วย้ำเล่าแล้วพระจะลืมตัว กลัวว่าสิ้นจะแข่งธรรม ปากทองจะ
แข่งอรรถแข่งธรรมไปเสีย ไปที่ไหนก็มีแต่สิ้นออกข้างหน้า แข่ง
หน้าไปเสีย ทองแข่งหน้าไปเสีย ปากแข่งอรรถแข่งธรรมไปเสีย
ธรรมเลยโผล่ขึ้นไม่ได้ เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะความเห็นแก่ปากแก่
ทองแก่สิ้น ท่านจึงสอนไว้อย่างนั้น ธรรมเหล่านี้ไม่ใช่เป็นธรรม
เล็กน้อย เป็นธรรมสำคัญมาก

การปฏิบัติต้องได้สังเกตสอดรู้ตนอยู่เสมอ ผู้ต้องการความ
เจริญรุ่งเรืองด้วยธรรม ไม่ต้องการความเจริญด้วยปัจจัยสี่
พระพุทธเจ้าไม่ทรงสอนให้เสาะแสวงหาสิ่งเหล่านี้เลยขอบเขต
ของของสมณะ และไม่ให้ใช้สอยหรือขบฉันให้เลยขอบเขตของ
สมณะ ที่จะเป็นการทำลายอรรถธรรมซึ่งควรจะเกิดขึ้น หรือ

เกิดขึ้นแล้วให้เสื่อมสูญอันตรายกันไป เพราะสิ่งเหล่านี้เหยียบบย่ำ
ทำลาย ท่านจึงสอนแล้วสอนเล่าอยู่เสมอ

เสนาสนะ คือที่อยู่อาศัย ท่านว่า **ปนฺตญฺจ สยนาสนํ** ที่
นอนที่นั่งอันสงบสงัดนั้น พังงิ ที่ไหนเป็นที่สงัด ตั้งแต่วันบวชมา
ที่แรกพระพุทธเจ้าก็ได้ประทานพระโอวาทให้เรียบร้อยแล้ว จน
มาถึงอุปัชฌายะทุกวันนี้ บวชกุลบุตรสุดท้ายภายหลังจะต้อง
บอกอนุศาสน์ นิสสัย ๔ นี้ให้ เว้นไม่ได้ อุปัชฌายะองค์ใดเว้น
เป็นต้องปลดจากความเป็นอุปัชฌายะทันที เพราะทำให้ขาดสิ่ง
สำคัญและจำเป็นแก่ความเป็นพระและหน้าที่ของพระไป นั้น

**รูกฺขมฺมูลเสนาสนํ นิสฺสํสา ย ปพฺพชฺชา. ตตฺถ เต ยาวชิวํ
อุสฺสาโห กรณียโ.** บรรพชาอุปสมบทแล้วให้ท่านทั้งหลายไป
เที่ยวเสาะแสวงหาอยู่ตามรูกขมมูล รมไม้ ชายป่า ชายเขา ตาม
ถ้ำ เจ้ามหา ป่ารกชัฏอันเป็นสถานที่สงบสงัด สะดวกสบายแก่
การบำเพ็ญสมณธรรม ปราศจากสิ่งพลุกพล่านก่อกวนต่างๆ จง
พยายามทำอย่างนี้ตลอดชีวิตเถิด นี่คือโอวาทอันสำคัญที่
อุปัชฌายะทุกๆ องค์บวชกุลบุตรสุดท้ายภายหลังเสร็จแล้ว ต้อง

ได้ให้โอวาทข้อนี้ และงานของพระที่จะเป็นไปเพื่อความวิเศษ
ศักดิ์สิทธิ์ภายในจิตใจของตนคืออะไร ก็คือกรรมฐาน

เวลานั้นเป็นระยะที่สั้นมาก ท่านจึงสอนมอชงานให้เพียง
สั้นๆ ว่า **เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ** เพียงเท่านั้นซะก่อน นี่
หมายถึงอะไร เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ หมายถึง ผม ขน
เล็บ ฟัน หนัง ให้เอานี้ไปพิจารณาคลีคลายดูตามหลักความจริง
ของมัน ในสถานที่ที่เป็นที่สังัดบเจียบอันเป็นความสะดวกแก่
การพิจารณาคลีคลายงานเหล่านี้ให้รู้แจ้งแทงทะลุไปตลอดถึง
อากาโร ๓๒ ภายในร่างกายของตน

ทั้งข้างนอกข้างใน **อชฺฌตฺตา วา พหิทฺธา วา** เทียบกันได้
ทุกสัดทุกส่วน ด้วยความเป็น**อนิจจัง ทุกขัง อนตฺตา** ด้วยความ
เป็นของปฏิกูลโสโครกเต็มไปหมดในร่างกายของสัตว์ของบุคคล
แต่ละสัตว์แต่ละบุคคลไม่มีใครยิ่งหย่อนกว่าใคร เต็มไปด้วยสิ่ง
เหล่านี้ด้วยกัน นี่แหละคืองานให้ท่านพิจารณา ท่านสอนอย่างนี้
ให้รู้แจ้งแทงทะลุ จิตมันเข้าแทรกเข้าแซงเข้าสิง สิ่งที่เป็นกิเลส
นั้นนั่นมันเข้าแทรก คือมันลบล้างความจริงของธรรมไปโดย

ลำดับ ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วต้องลบล้างของจริงทั้งนั้น เพราะกิเลส เป็นตัวจอมปลอม ธรรมเป็นจอมแห่งความจริง กิเลสจึงเที่ยวปัก บันเขตแดนเอาไว้หมด สิ่งนี้สวย สิ่งนั้นงาม สิ่งนี้เป็น**นิจุจ** ความ เทียง สิ่งนี้เป็นสุข ความสุข สิ่งนี้เป็น**อตตา** เป็นเราเป็นของเรา จะเป็นจะตายอยู่ มันก็ว่าเป็นเราว่าของเราอยู่ตลอดไป นี่คือ เรื่องของกิเลสต้องขัดขวางต่อธรรมอย่างนี้

ที่ท่านให้พิจารณาลงตามความจริง ความจริงเป็นอย่างไร ธรรมท่านก็สอนให้เป็นอย่างนั้น เช่น **อนิจุจ** เป็นของไม่เที่ยง ร่างกายเราทุกส่วนหาความเที่ยงแท้ถาวรไม่ได้ มีแต่ความแปร สภาพอยู่ตลอดเวลา จนถึงวาระสุดท้ายสลายลงไปสู่ความจริง ของตน **ทุกข์** ก็ได้ยินแต่ทุกข์ซึ่งเรา เราไม่เคยได้ซึ่งทุกข์เอาไว้ เพราะเราไม่ทราบความจริง พอทราบความจริงแล้วทุกข์จะมา ซึ่งเราไม่ได้ ดังพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย ไม่มีทุกข์ตัวใดที่ จะไปขังจิตขังใจของท่านให้เป็นนักโทษเหมือนอย่างแต่ก่อนเลย ท่านอยู่เหนือทุกข์ทั้งมวล

ดั่งที่ท่านอาจารย์มั่นเคยพูดให้ฟังและได้เขียนไว้ในประวัติของท่านว่า พระอรหันต์บางองค์ท่านยึนนิพพานบ้าง นั่งนิพพานบ้าง เดินนิพพานบ้าง นอนนิพพานบ้าง ทำไมท่านจึงทำผิดแปลกจากมนุษย์ทั่วๆ ไปในโลกธาตุนี้เล่า ก็เพราะความรู้ความเห็นความสัตย์ความจริงที่มีอยู่ในใจของท่าน ไม่ได้เหมือนกับโลกทั่วๆ ไป เพราะฉะนั้นท่านจึงไม่ได้ทำเหมือนโลกทั่วๆ ไป ทุกขเวทนาในชั้นนี้ก็สักแต่ว่าสมมุติอันหนึ่งๆ เท่านั้น เช่น รูป คือกองรูป นี่ก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง เวทนาสุข ทุกข์ เจษๆ นี่ก็เป็นอาการอันหนึ่ง ของชั้นแต่ละอย่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของสมมุติทั้งมวล แต่จิตของท่านหลุดพ้นแล้วจากสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ถึงขั้นวิมุตติ จิตจึงเหนือสิ่งเหล่านี้ ทุกข์ภายในร่างกาย วาระสุดท้ายจะเป็นขนาดไหน ก็ไม่สามารถทำใจของท่านให้กระทบกระเทือน ให้หวั่นไหวเอนเอียงไปได้เลย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงสามารถปรินิพพานตามท่าที่ตนถนัดในวาระสุดท้าย ได้ตามความสะดวกสบายของท่าน โดยไม่มีเวทนาตัวใดที่จะ

สามารถเข้าไปเหยียบบ่่ำทำลายจิตใจของท่าน ให้เอนเอียงไปได้
เหมือนอย่างสามัญชนทั่วๆ ไปเลย

ด้วยเหตุนี้ท่านจึงปรินิพพานได้ในท่าต่างๆ ตามอัธยาศัย
ของท่าน ยืนนิพพานบ้าง เดินนิพพานบ้าง นั่งนิพพานบ้าง นอน
นิพพานบ้าง ด้วยความเป็นอิสระเสรีภายในจิตใจ เพราะท่านไม่มี
เวทนา คำว่าเวทนานี้หมายถึงเวทนาภายในจิต เวทนาใน
ร่างกายนั้นมี ท่านรับทราบเพราะท่านรู้ ท่านจะไม่รับทราบ
อย่างไร แม้แต่เรามีกิเลสอยู่ภายในจิตใจเรายังรู้ เจ็บตรงไหนใน
ส่วนร่างกาย เจ็บท้อง ปวดศีรษะ เรายังทราบ ทำไมท่านจะไม่
ทราบ แต่ความทราบของเรากับความทราบของท่านมันต่างกัน
ความทราบของเราทราบไปตามสภาพของมันเฉยๆ ไม่ได้ทราบ
แบบหยั่งทราบด้วยความรู้จริงเห็นจริงเหมือนพระขีณาสพท่าน
จึงต้องยึดต้องถือ จึงต้องเกิดความทุกข์ภายในจิตใจมาอีกต่อ
หนึ่ง เวลาในร่างกายไม่สมประกอบหรือมีความทุกข์ความลำบาก
ขึ้นในอวัยวะส่วนใด ใจเลยกลายเป็นโรคกังวล โรคุ่นวาย โรค
เสียอกเสียใจขึ้นมาได้

แต่พระชินาสพท่านไม่มี เพียงแต่รับทราบทุกขเวทนาที่
เกิดขึ้นภายในขันธเท่านั้น ขันธก็เป็นขันธ จิตเป็นจิต จะไปแทรก
ถึงกันได้อย่างไร เมื่อต่างอันต่างจริงแล้วไม่กระทบกัน ขันธแสดง
ตัวจนวาระสุดท้าย คือ ทุกขเวทนาแสดงตัวก็แสดงตัวอยู่ในวง
ขันธนี้ ไม่สามารถไปแสดงตัวในวงจิตของท่านได้ นี่แหละที่
เรียกว่าพระอรหันต์ท่านไม่มีเวทนา มีเวทนาอยู่ภายในขันธ
เท่านั้น ไม่ได้มีอยู่ภายในจิตใจของพระอรหันต์ เมื่อเป็นเช่นนั้น
ท่านจะไม่ปรินิพพานในท่าต่างๆได้ตามความต้องการของท่าน
หรือตามอัธยาศัยของท่านได้อย่างไร ผิดกับพวกเราอย่างนี้

คำว่าเวทนานี้เป็นสมมุติ จะเป็นสุขเวทนาจึงตาม ทุกขเวทนา
ก็ตาม อุเบกขาเวทนาจึงตาม จะมีได้ภายในร่างกาย เกิดขึ้น
ภายในกาย สุขเกิดขึ้นภายในกาย ทุกข์เกิดขึ้นภายในกาย เฉยๆ
เกิดขึ้นภายในกายนี้เท่านั้น ไม่สามารถที่จะไปเกิดภายในจิต
ของพระอรหันต์ได้เลย เพราะจิตนั้นเป็นวิสุทธิจิตแล้ว ท่านจึงไม่
มีเวทนาใดที่จะมาเสวย ไม่มีเวทนาใดที่จะมาเหยียบย่ำจิตใจ
ของท่าน นอกจากสุขในหลักธรรมชาติ ดังที่ท่านว่า นิพพาน

ปรหม์ สุขข์ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง สุขในนิพพานหรือสุขของท่าน
ผู้บริสุทธิ์ จิตที่บริสุทธิ์นั้น ไม่ใช่สุขเวทนา เป็นสุขของวิมุตติจิต
เหนือจากสมมุตินี้ไปแล้ว อยู่เหนือสมมุตินี้แล้ว สุขนั้นจึงไม่มีคำ
ว่า อนิจจัง

เวทนา อนิจจา อย่างนี้ก็ไม่มี สุขก็เป็น อนิจจา ทุกข์ก็เป็น
อนิจจา อุเบกขาเฉยๆ ก็เป็น อนิจจา หรือเป็น อนิจจัง ถ้าเป็น
เวทนาแล้วต้องมี อนิจจัง เป็นคู่กันเสมอไป แต่สุขของพระอรหันต์
สุขของวิสุทธิจิตนั้นไม่ใช่เวทนา จึงไม่มี อนิจจัง ทุกข์ อนัตตา
เข้าไปแทรกได้เลย นี่ผิดกับสุขทั้งหลายของโลก สุขทั้งหลายใน
วงสมมุติ ท่านจึงเรียก **นิพพาน ปรหม์ สุขข์** นิพพานเป็นสุขอย่าง
ยิ่ง สุขนั้นเป็นสุขในหลักธรรมชาติของความบริสุทธิ์ เป็นสุข
ธรรมชาติ ไม่ใช่สุขเสกสรรปั้นยอขึ้นมา เกิดแล้วต้องดับ ดับแล้ว
เกิดอยู่อย่างนั้น นี่แหละจิตของพระอรหันต์มีความต่างกันอย่าง
นี้ เราควรทราบเอาไว้

การที่ทราบจากการได้ยินได้ฟังนี้ไม่ได้เป็นความแน่ใจ ยัง
ต้องมีความสงสัยอยู่เป็นธรรมดา เพื่อจะทราบตามหลักความ

จริงในสิ่งที่^๑เป็นจริงนั้น ต้องทราบด้วยภาคปฏิบัติ พระพุทธเจ้า
ได้ธรรมมาสั่งสอนโลกก็ได้จากภาคปฏิบัติ ได้เป็นศาสดาเอก
ของโลกขึ้นมาก็ได้จากภาคปฏิบัติ คือการประพฤติปฏิบัติเดิน
จงกรม นั่งสมาธิ ภาวนา ผลก็เกิดขึ้นมาเป็นศาสดาของโลก พระ
สาวกทั้งหลายท่านก็ประพฤติปฏิบัติเป็นอรหันต์ขึ้นมาด้วย
ภาคปฏิบัติ ไม่ได้เป็นขึ้นมาด้วยภาคจดจำเฉยๆ

ความจำเป็นความจำ ความจริงเป็นความจริง เรานำ
ความจำที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ไปประพฤติปฏิบัติตามที่เรา
เข้าอกเข้าใจจากการเรียนนั้นแล้ว กลายเป็นภาคปฏิบัติขึ้นมา
เมื่อปฏิบัติตามที่เรียนมาแล้ว ผลคือ**ปฏิเวธ** ความรู้แจ้งเห็นจริง
ย่อมรู้แจ้งเห็นจริงไปโดยลำดับๆ จนกระทั่งรู้แจ้งแทงทะลุเป็น
ความจริงขึ้นมาโดยลำดับๆ จนกระทั่งเป็นความจริงเป็นส่วน
ภายในจิตใจ

เมื่อเป็นเช่นนั้นจะไม่ถามในสิ่งที่กล่าวมานี้ เช่น พระอรหันต์
ท่านไม่มีเวทนาในจิตอย่างนี้ จะปรากฏในจิตของเราเสียเอง จิต
ของพระพุทธเจ้ากับจิตของเรานั้นไม่มีอะไรผิดแปลกกัน เมื่อ

เข้าถึงความจริงเต็มสัດเต็มส่วนเหมือนกันแล้ว ไม่มีอะไรจะ
สงสัยกัน

ดังที่กล่าวว่าเวทนาของพระอรหันต์ไม่มี เวทนาในจิตของ
พระอรหันต์ไม่มีอย่างนี้ มีได้ยังไง ของเราเป็นยังไง เข้าใจทันที
อ้อ เป็นอย่างนี้เอง นี่แหละที่ว่า ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา
ตถาคต เห็นความจริงอันนี้ซึ่งเป็นเหมือนกัน ของเราฉันใดของ
ท่านฉันนั้น ของท่านฉันใดของเราฉันนั้น นิพพานเที่ยงหรือไม่
เที่ยง คุณจิตของเรารู้ ถ้ามานิพพานว่าเที่ยงไม่เที่ยงไปไหน คุณจิต
ของเรารู้ ถ้ามานิพพานว่าเที่ยงไม่เที่ยงไปไหน คุณจิตของเจ้าของ
นิพพานหรือไม่นิพพานอยู่ที่จิตนี้ นั่นเป็นชื่ออันหนึ่งต่างหาก
เมื่อตั้งหลักขึ้นมา คำว่านิพพานนั้นเป็นเงา คือเป็นชื่อของ
ธรรมชาติที่เราทรงอยู่เวลานี้ รู้อยู่เวลานี้ ได้แก่จิตที่บริสุทธิ์ นี่คือ
ตัวประธานแท้ ดูตัวประธานแล้ว รู้ตัวประธานแล้ว สงสัยเงาไป
หาอะไร นี่แหละหลักความจริง

แล้วธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทุกบททุกบาท เป็น
มัชฌิมาปฏิปทาอยู่เสมอ ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาจนกระทั่ง

ปัจจุบันนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปไหน เพราะเหตุใด เพราะกิเลส
ทุกประเภทซึ่งเกิดภายในจิตใจหรือมีอยู่ภายในจิตใจของสัตว์
โลก ไม่มีกิเลสตัวใดจะเปลี่ยนหน้าเปลี่ยนตาไปเป็นอย่างอื่น
พอที่จะเปลี่ยนแปลงมัชฌิมาปฏิปทาให้เป็นอย่างอื่น เพื่อให้ทัน
กับกิเลสประเภทนั้นๆ กิเลสเหล่านี้ไม่เห็นอำนาจแห่งธรรม จึง
ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงธรรมที่ทรงสอนแล้วนั้น เพราะทรงได้ผล
มาแล้วจากปฏิปทาเหล่านี้ จึงต้องนำปฏิปทาเหล่านี้มาปราบ
กิเลส

เราถ้าหากว่าดำเนินตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้
อย่างนี้ ศาสนธรรมหรือมัชฌิมาปฏิปทานี้ คือตลาดแห่งมรรคผล
นิพพานเราเต็มสัดเต็มส่วนนั่นเอง หาที่สงสัยไม่ได้เลย นอกจาก
จิตใจหรือการประพฤติปฏิบัติจะเป็นลุ่มๆ ดอนๆ สูงๆ ต่ำๆ ไม่
เป็นไปตามหลักธรรมที่ทรงสอนเท่านั้น จึงไม่สมหวัง ถ้าเราตั้ง
จิตตั้งใจปฏิบัติตามนี้แล้ว มัชฌิมาคือความเหมาะสม
ตลอดเวลา เมื่อการประพฤติปฏิบัติเหมาะสม ผลทำไมจะไม่

เหมาะสมสมควร ต้องสมควร ผู้นี้แลผู้ที่รับมรดกที่พระพุทธเจ้า
ประทานไว้แล้ว

พระพุทธเจ้าไม่ได้เกิดขึ้นจากไหน เกิดขึ้นจาก
มัชฌิมาปฏิปทานี้เท่านั้น พระสาวกทุกๆ องค์อย่าว่าแต่ ๑,๒๕๐
องค์นี้เลย เป็นหมื่นๆ แสนๆ ล้านๆ ท่านสำเร็จมาจากมัชฌิมานี้
ทั้งนั้น ไม่มีที่อื่นเป็นที่สำเร็จมรรคผลนิพพานได้ นอกจาก
มัชฌิมาเป็นทางเดิน เป็นเครื่องชำระชักฟอก เป็นเครื่องหล่อ
หลอมให้จิตดวงนั้นบริสุทธิ์เท่านั้น ขอให้เป็นที่มั่นใจในการ
ประพฤติปฏิบัติธรรม และสถานที่ดังกล่าวมานี้เป็นที่เหมาะสม
ตลอดมาเหมือนกัน ในป่าในเขาในที่สงัดวิเวก การขบการฉัน ดัง
ได้กล่าวมาแต่เบื้องต้นว่า เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยเท่านั้น ไม่ใช่
เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่เรามุ่งมั่นอยู่เวลานี้ สิ่งที่เรามุ่งมั่นคือ
ธรรม ธรรมเป็นของสำคัญ เหล่านี้เป็นสิ่งที่อาศัย อย่าได้ลืมนื้อ
ลืมตัวกับสิ่งอาศัยว่าเป็นเนื้อเป็นหนัง เป็นตัวของตัวขึ้นมา จะ
ลืมอรรถลืมธรรม สิ่งเหล่านี้จะเหยียบย่ำทำลายจิตใจลงไปโดย

ไม่รู้สีกตัว การเหยียบย่ำทำลายจิตใจ ก็คือการเหยียบย่ำธรรม
ซึ่งจะเกิดขึ้นที่ใจนั้นแหละ ให้พากันระมัดระวังเสมอ

การประพฤติปฏิบัติให้เล็งดูจิตอย่าดูที่อื่น กิเลสอยู่กับจิต
แสดงออกที่จิต ไม่ว่าดี ว่าชั่ว ไม่ว่าประเภทใด ความโลภ ความ
โกรธ ความหลง ราคะตัณหา คิดมากคิณน้อยคิดขึ้นที่จิต เกิดขึ้น
ที่จิต เพลิดเพลินที่จิตไม่ได้เผาที่ไหน มัชฌิมาปฏิปทามีสติปัญญา
เป็นสำคัญ ให้สอดส่องมองดูตลอดระยะเวลา ซึ่งเรามีหน้าที่อัน
เดียวเท่านั้น

พระบวชมาปล่อยหมดแล้วกิจบ้านการเรือนอะไร อาหาร
ปัจจัย๔ ที่กล่าวมานี้ ประชาชนญาติโยมมีศรัทธาบริบูรณ์อยู่
แล้ว อยากจะสนับสนุนผู้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติกำจัดกิเลส เพื่อ
ได้บุญได้กุศลกับท่านเหล่านั้น ท่านเหล่านี้มีศรัทธาเต็มภูมิอยู่
แล้ว แม้นทำไม่ได้ก็พอใจที่จะสนับสนุน เอ้า ปฏิบัติลงไป ถ้า
เป็นลูกศิษย์ตถาคตเข้าสู่สงครามแล้วไม่ต้องกลัวตาย ไม่ได้ตาย
เพราะการต่อสู้กับกิเลส ส่วนมากมีแต่กิเลสย่อยีตีเหล็กให้ตาย
ทั้งนั้น เราให้เห็นโทษของการย่อยีตีเหล็กของกิเลสจนถึงขั้นตาย

แล้วเกิด เกิดแล้วตายอยู่นี้ ในภพน้อยภพใหญ่ไม่หยุดไม่ถอยมา
จนบัดนี้ ควรจะเห็นโทษในสิ่งเหล่านี้มากกว่าการจะต่อสู้กับ
กิเลสแล้วเป็นทุกข์ขึ้นมา กลัวตาย กลัวตาย ไม่ต้องกลัว ขึ้นบน
เวทีแล้วกลัวตายทำไม ถ้ากลัวตาย ต่อยไม่ได้ เดี่ยวถูกเขาน็อค
ทันที มีแต่ความหวังชนะเท่านั้นอยู่นั้นอยู่เต็มหัวใจ นักต่อสู้บนเวทีแล้ว
มีแต่ความหวังชนะ

นี่เราขึ้นเวทีแล้ว เพศของเราเป็นเพศนักรบไม่ใช่เพศนักหลบ
สู้จนกระทั่งสุดขีดสุดแดน ทุกสิ่งทุกอย่างเครื่องสนับสนุนมี
พร้อมแล้ว อาหารปัจจัยจะกินให้ตายก็ได้ถ้าเราไม่เสียดาบธรรม
ถ้าเห็นขี้ดีกว่าไส้ก็พุ่งทะเลไม่รู้ตัว ลั่นแข่งอยู่เรื่อย แข่งอรรถแข่ง
ธรรม ท้องปากมันแข่งอยู่เรื่อยๆ หาเวลาว่างไม่มี มีแต่เรื่องกิเลส
ตัณหาบรรจุเข้าเต็ม เต็มเท่าไรยังบรรจุเข้าไปๆ สุดท้ายก็ตาย
เพราะอำนาจของกิเลส ความอยากไม่มีเมืองพอ ท่านจึงว่านำ
ธรรมมาสกัดมัดกันไว้ **โกชเน มตฺตญฺญตา** ให้รู้จักประมาณ ใน
การบริโภคขบฉัน

อย่าลืมเนื้อลืมตัวในปัจจุบันี่ซึ่งเป็นเครื่องอาศัยเท่านั้น สิ่ง
มุ่งหวังอย่างแรงกล้า คืออรรถคือธรรม ความประเสริฐเลิศเลอ
อยู่ที่ตรงนี้ เอา สู้ลงไป จะตายด้วยการต่อสู้กับกิเลสก็ให้เห็นเสีย
ที ไม่เคยมีในศาสนาของพระพุทธเจ้านี้ นักต่อสู้สู้กับกิเลสจน
ตาย มีกิเลสนั้นแหละตายเวลาต่อสู้เข้าไปๆ ดังพระพุทธเจ้าก็
สลบสามหนพระองค์ก็ไม่ตาย สุดท้ายกิเลสตายไม่มีเหลือ นั้น
สาวกทั้งหลายได้รับความทุกข์ทรมานเพราะการต่อสู้กับกิเลส
มามากเท่าไร ก็ไม่ได้ยินว่าท่านตาย สุดท้ายกิเลสตายๆ จึงได้
ปรากฏเป็นผู้วิเศษวิไลขึ้นมาเพราะการต่อสู้ นี่แหละคุณค่าแห่ง
การต่อสู้ ทำให้คนบริสุทธิ์พุทธโธขึ้นมาในใจทั้งดวง

เราเป็นลูกศิษย์ของตถาคต ต้องถือเอาเยี่ยงอย่างของ
พระพุทธเจ้ามาดำเนิน อย่าสักแต่ว่ากล่าว **พุทธ สรณ คจฺฉามิ**
ใจลอยเมฆไปไหนหรือลงนรกอเวจีไปไหนก็ 모르 **ธมฺม สรณ คจฺ**
ฉามิ ว่าแต่ปากคิดแต่ใจแยบเดียว ถูกกิเลสดูดลากไปต้มนุ่นที่
ไหนก็ 모르 วันหนึ่งๆ หาเวลาติดตามคลองอรรถคลองธรรมไม่มี
ดำเนินไปนิดๆ หน่อยๆ ก็หาว่าทุกข์ว่าลำบากไปเสีย ซึ่งล้วนแต่

เป็นกลมายาของกิเลสมันหลอกมันลวงเรา ไม่ให้เข้าช่องอรรถ
ช่องธรรม เพราะจะผ่านอำนาจมันไปเสียได้ มันจึงไม่ยอมให้ไป

นี่แหละคำว่า มารๆ คืออะไร กิเลสมาเป็นเบอร์ดึงใน
หัวใจของคนและสัตว์ เฉพาะอย่างยิ่งในหัวใจของเราซึ่งเป็นนัก
ปฏิบัติ ให้ทราบว่ามีมารคืออะไร ก็คือกิเลสทุกประเภท ไม่มีอะไร
ที่เป็นมารเท่ากิเลส ให้เห็นที่ตรงนี้

แล้วการต่อสู้กับกิเลสก็อย่าอ้อมกำลังอย่าอ้อมแรง เพราะ
เราไม่เคยเห็นกิเลสตัวใด ตั้งแต่ประพฤติปฏิบัติมาอย่างเต็มสติ
กำลังความสามารถจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ว่าเป็นตัวสุขภาพ
เรียบร้อยอ่อนโยน พอที่จะต่อสู้มันด้วยความเรียบร้อยอ่อนโยน
สุขภาพ นอนทำก็ได้ เดินทำก็ได้ จิตเฝ้าไปไหนมองไปไหนก็ได้ อยู่
สะดวกสบาย กินให้มากนอนให้มากเหมือนกับหมูตัวหนึ่ง กิเลส
ก็ตายไปด้วยๆ เราไม่เคยเห็น มีแต่ว่าพัดกันอย่างเต็มเหนี่ยว เข้า
มันไม่ตาย ให้เราตาย สู้กันไป

นอกจากนั้นยังทรมานทางกายอีกด้วย เพราะกิเลสมันมีทาง
กายเป็นเครื่องส่งเสริมมันด้วย กินมากๆ เข้าไปร่างกายอ้วนพี

ดีเด่นขึ้นมา ก็เลสมันก็ตัวดีตัวเด่นขึ้นมาแล้วเหยียบย่ำทำลาย
จิตใจลงไปโดยลำดับๆ นี่ เมื่อเป็นเช่นนั้นต้องตัดทอนกำลังทาง
ร่างกาย นอนมากมันทำให้มีกำลังมากและทำให้ทั้บถมจิตใจ
กินมากมีกำลังมาก มันทั้บถมจิตใจมาก การภาวนาก้าวไม่ออก
ตัดอาหารลงไป ตัดเรื่องการหลับการนอนลงไป ตัดลงไปโดย
ลำดับ จิตใจจะได้ภาวนาด้วยความสะดวก ก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ

เวลาร่างกายมีกำลังน้อยลงไป ลดลงไปๆ จิตใจมีกำลังกล้า
แข็งขึ้นทุกระยะ เวลาที่เราประกอบความเพียรอยู่ เราได้เห็นได้
ชัด เมื่อเป็นเช่นนั้นถึงจะยากลำบากก็ต้องทนเพราะทางไปสาย
นี้ ยากก็ไป ง่ายก็ไป ขุรชะระก็ไป เพราะทางไปอยู่นี้ ทางเดินอยู่นี้
ทางเดินเพื่อความพ้นทุกข์ ทางเดินเพื่ออุบายวิธีเพื่อฆ่ากิเลสอยู่
ที่ตรงนี้ๆ ก็ต้องได้ทนทุกข์ทรมานทน ทำไป เพราะเคยเห็นผล
อย่างนี้

นี่ละการประพฤติปฏิบัติจึงต้องใช้อุบายหลายแง่หลายทาง
ไม่ลึกแต่ว่าเดินจงกรมแล้วก็เดินไปเฉยๆ ไม่ได้คำนึงถึงเหตุถึงผล
ว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร เดินลึกแต่เป็นกิริยา ใช้ไม่ได้ ต้องเอา

ให้จริงให้จัง สติแนบอยู่กับจิต นี่แลคือผู้รักษาคจิต สติเป็นสำคัญ
ปัญญาเป็นผู้ใคร่ครวญเหตุผลดีชั่วประการต่างๆ

ธรรมสองอย่างนี้เป็นสำคัญ **วิริยะ** คือความเพียร นี่เป็น
เครื่องสนับสนุน **อุตสาหะ**พยายาม ความอดความทน ความพอ
อกพอใจเป็นเครื่องสนับสนุน แต่ที่จะจดจ่อต่อเนื่องกันเพื่อ
ทำลายกิเลสแล้ว**สติปัญญา**เป็นสำคัญมาก เราไม่เห็นอันใดที่
จะมีคุณค่ายิ่งกว่าสติปัญญาในการปราบปรามกิเลส แม้ตั้งแต่
ขั้นต้นๆ สติปัญญาก็มีความจำเป็นอยู่เช่นนั้น จนกระทั่งถึงวาระ
สุดท้าย เอาลงไป คำว่าวาระสุดท้ายคืออะไร ถึงขั้นกิเลส
ละเอียด ถึงขั้นธรรมละเอียด สติปัญญาต้องละเอียดไปตาม
กิเลสไม่อย่างนั้นไม่ทันกัน

ใครจะว่ากิเลสมันโง่เมื่อไร กิเลสจอมฉลาดจึงได้ครองไตร
ภพนี้ สัตว์โลกเกิดตายอยู่นี้เพราะอำนาจของกิเลสทั้งนั้น ไม่ใช่
เพราะอำนาจของอะไร ถ้ากิเลสไม่แหลมคมเหนือกว่าสัตว์โลก
ใครจะไปเชื่อ ใครจะไปยอมจำนนกับกิเลส เพราะก็ทราบแล้วว่า
กิเลสเป็นภัย เหตุใดจึงไม่ทราบในขณะที่มันกล่อม ก็เพราะ

อุปายของเรา สติปัญญาของเราไม่ทันมันนั่นเอง จึงจำต้องยอม
จำนนมันไปโดยไม่รู้สึกตัว

นี่เวลาสติปัญญาเราผลิตขึ้นมาๆ ทักษิเลสประเภทนี้แล้ว
ต่อไปก็ทักษิเลสประเภทนั้น เห็นโทษของกิเลสประเภทนี้ เห็น
เล่ห์เหลี่ยมของกิเลสประเภทนี้ แก้เล่ห์เหลี่ยมของกิเลสนี้ได้
แล้วแก้เล่ห์เหลี่ยมของกิเลสประเภทนั้นได้โดยลำดับและฆ่าได้
โดยลำดับด้วย เรื่อยไปๆ จนกระทั่ง เอาพุทกันให้ถึงเหตุถึงผลถึง
อรรถถึงธรรม ฟาดกันไปถึงขั้น มหาสติ มหาปัญญาแล้ว เอาละ
ทีนี้

คำว่า **มหาสติ มหาปัญญา** หมายถึงสติปัญญาอัตโนมัติ
หมุนตัวเป็นเกลียวอยู่ตลอดเวลา ไม่มีคำว่าเย็น ว่าเดิน ว่านั่ง ว่า
นอน เว้นแต่ขณะหลับเท่านั้น นอกนั้นสติปัญญานี้จะต้อง
ทำงานอยู่ตลอดเวลา จนถึงกับได้ยับยั้งเอาไว้ไม่เช่นนั้นจะเลย
เถิด ดังท่านกล่าวไว้ในธรรมสังโยชน์เบื้องต้นว่า **อุทัจจะ**
ความฟุ้ง ความฟุ้งซ่านรำคาญ อุทัจจะนี้หมายถึงความเพลिन

ในงานของตน ไม่ใช่อุทัจจกุกูกุจะ แบบนิวรรณ์ห้าซึ่งมีอยู่ใน
สามัญชนทั่วไป

อุทัจจจะนี้เป็นสังโยชน์เบื้องต้น จะตัดได้ด้วยอหัตมรรค
เท่านั้น ท่านผู้ที่ดำเนินอหัตมรรคจะเป็นผู้ที่เพิลิดเพิลินในธรรม
ข้อนี้ จึงเรียกว่า อุทัจจจะ ความเพิลินเกินตัวก็ไม่ถูกนะ นั่น ถ้า
จะพูดเป็นการเตือนก็บอกว่า ความเพิลิดเพิลินเกินไปไม่ถูกนะ
งานแม้จะได้เพราะการกระทำก็จริง แต่การกระทำงานทั้งหลาย
นั้นย่อมมีการพักผ่อนเป็นธรรมดา พักผ่อนนอนหลับ พักผ่อน
รับประทานอาหาร แม้แต่รถวิ่งไปตามถนนยังต้องเติมน้ำมัน ไม่
เติมไม่ได้

ผลจะได้เพราะการทำงานก็จริง แต่เมื่อทำไปจนหมดกำลัง
แล้ว ผลของงานจะได้มาจากไหน นี่สติปัญญาเมื่อหมุนตัวเป็น
เกลียวตลอดเวลา ไม่พักผ่อนหย่อนตัวบ้างเลยก็เหนื่อย จิต
เหนื่อยเมื่อยล้า จึงต้องพักในวงสมาธิ ท่านบอกให้เข้าพักใน
สมาธิเสีย ให้จิตมีความสงบ พอได้รับความสงบแล้ว จิตมีกำลัง
ออกพิจารณา เช่นเดียวกับคนที่ทำงานจนจิตเหนื่อยเมื่อยล้า

แล้วก็มาพักผ่อนนอนหลับ มารับประทานอาหารให้
สะดวกสบาย ถึงเวลาจะเสียไป อาหารการบริโภคเหล่านั้นจะ
เสียไปก็ตาม แต่ได้กำลังขึ้นมาเพื่อการทำงานต่อไปอีก และเพื่อ
เพิ่มผลแห่งงานขึ้นโดยลำดับไปอีกเพราะการพักผ่อนและการ
รับประทานนั้น

นี้การพักผ่อนในสมาธิจะเสียเวลาลำบากบ้างไม่เป็นไรเพราะ
กำลังชาร์จ พุดง่ายๆ ชาร์จแบตเตอรี่ทางด้านจิตใจ ให้จิตมี
ความสงบ ในขณะที่พักต้องพักจริงๆ ไม่ยุ่งกับสติปัญญาใดๆ
ทั้งสิ้น ให้พักสงบตัว พอออกจากการพักแล้วจิตจะมีกำลังวังชา
สติปัญญาแหลมคม กิเลสตัวนั้นแล สติปัญญาประเภทที่เคยแก้
กิเลสนี้แล ใส่เข้าไปขาดสะบั้นๆ เพราะกำลังสติปัญญามีมาก
เนื่องจากได้พักผ่อนอย่างสะดวกสบายแล้ว นี่วิธีการดำเนิน

เมื่อถึงขั้นนี้แล้วความขี้เกียจขี้คร้านหายหน้าไปหมด
นอกจากได้รั้งเอาไว้เท่านั้น เพราะเหตุไร ความเห็นโทษก็ถึงใจ
นอนใจได้ยังงี้ ความเห็นคุณก็ถึงใจ เห็นโทษแห่งกิเลสทุก
ประเภท เห็นอย่างถึงใจเห็นอย่างซึ่ง เห็นอย่างน่าเข็ดน่าหลาบ

เห็นอย่างน่ากลัว คนเราเมื่อกลับแล้วอยู่ได้ยังไง ที่ไหนจะเอาตัวรอดได้ต้องเผ่น ที่ไหนเห็นว่าจะพ้นภัยต้องเผ่นไปที่นั่น นี่จิตเห็นว่าจะพ้นภัยด้วยวิธีไหนก็ต้องโอดออก จะพ้นภัยด้วยวิธีต่อสู้กับกิเลสก็ต่อสู้ เหมือนที่ต่อสู้ด้วยปัญญา

ความเห็นคุณแห่งความพ้นทุกข์ เพราะธรรมอัศจรรย์ที่ปรากฏอยู่ในใจตามลำดับลำดับแม้จะไม่ถึงขั้นอัศจรรย์เต็มภูมิก็ตาม ขึ้นชื่อว่าธรรมแล้วย่อมเป็นของแปลก ของอัศจรรย์อยู่ภายในจิตใจนั้นแล้ว นั่นแหละเป็นสิ่งที่มีความค่าอยู่ภายในใจอยู่แล้ว และเป็นเครื่องสนับสนุนให้มีกำลังใจเพิ่มขึ้นที่จะประพฤติปฏิบัติว่าให้พ้นเท่านั้น ไม่พ้นก็ให้ตายเท่านั้น คำว่าถอยมีไม่ได้แล้ว

นี่สติปัญญาอัตโนมัติเป็นอย่างนั้น ในครั้งพุทธกาลท่านว่ามหาสติ มหาปัญญา คือ หมุนตัวเป็นเกลียวอยู่ตลอดเวลา อัตโนมัติ ไม่มีคำที่ว่าบังคับบัญชานอกจากสั่งเอาไว้ เพราะจะเป็นอุทัจจะ คือ ฟุ้งเกินไป เพลินกับการก่อกำหนดการพิจารณา คั่นคว่ำจนเกินเนื้อเกินตัว แล้วไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงต้องให้

พักผ่อนภายในสมาธิเสีย เมื่อมีกำลังแล้วจึงพิจารณาลงไป
จนกระทั่งทะลุปรุโปร่งไปหมด

นี่ อุทธัจจะ คือ ความฟุ้งของจิต มานะ ความถือความรู้ที่
เต็มไปด้วยอวิชชานั้นเอง จะเป็นอะไร เอาให้มันถึงนั้นซิ ที่กล่าว
มาทั้งหมดนี้เป็นของปลอมเมื่อไร มีอยู่กับนักปฏิบัติ ฝึกให้ได้ จิต
เป็นสิ่งที่ฝึกได้ ฝึกไม่ได้พระพุทธเจ้าดีไม่ได้ เป็นศาสดาเอกไม่ได้
ล้วนแล้วแต่ฝึกมาทั้งนั้น จิตเป็นสมบัติของเรา ไม่ใช่สมบัติของ
ใคร เราเป็นผู้รับผิดชอบภายในจิตของเรา เป็นก็เรา ตายก็เรา
สุขก็เราทุกข์ก็เรา รับทั้งนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นเราจะปล่อยให้กิเลส
เหยียบย่ำทำลายเจ้าของอยู่ตลอดไป สมควรแล้วหรือ ต้องเอา
ให้จริงให้จังนักปฏิบัติ

อย่ามองอะไรยิ่งกว่าใจซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุ มหาเหตุอยู่ที่
นั่น โรงผลิตงานของกิเลสประเภทต่างๆ อยู่ที่นี่ แล้วใน
ขณะเดียวกันโรงผลิตอรรถผลิตธรรมก็อยู่ที่นั่น เอา แยกแยะกัน
เข้าไป จิตนี้เป็นตัวสำคัญมาก เอาให้ถึงเหตุถึงผล จิตนี้เป็น
เหมือนนักโทษ ธรรมเป็นเครื่องแก้ปลดปล่อย กิเลสเป็นเจ้า

อำนาจบังคับบัญชาจิตใจ แกล้งไปๆ เมื่อแกล้งไปได้มากน้อยจิต
จะดีขึ้นเรื่อยๆ โดยลำดับลำดับ จนกระทั่งแก้ไขได้หมดโดยสิ้นเชิง
ไม่มีสิ่งใดเหลือแล้ว นั่นแลความหมุนตัวเป็นเกลียว อยู่ด้วย
ความพากความเพียรโดยวิธีการต่างๆนั้น ก็เหมือนกันกับนักรบ
เมื่อได้ชัยชนะเต็มที่แล้ว การรบพุ่งซึ่งชัยที่เป็นไปทั้งวันทั้งคืนนั้น
ก็ยุติกันลง

นี่ สติปัญญา กับกิเลสเมื่อได้ฟาดฟันหันเหलगันลงไป
จนกระทั่งไม่มีกิเลสตัวใดมาต่อกรแล้ว เรื่องความหมุนตัวๆ อยู่
ด้วยสติปัญญานี้ก็หมดหน้าที่ไป เหลือแต่ความบริสุทธิ์ล้วนๆ
เอ้า อยู่ไหนอยู่เถอะที่นี่ ไม่มีกาลไม่มีสถานที่ ไม่ยุ่งกับอดีตว่า
เคยเป็นมาอย่างไร ไม่ยุ่งกับอนาคตว่าจะไปเกิดเป็นอะไรต่อไป
อีก ปัจจุบันก็รู้เท่า ไม่ยึดมั่นถือมั่นในความรู้ความเป็นของตน
ต่างอันต่างจริงทุกสัณทุกส่วน จิตก็จริงตามจิต จริงในหลัก
ธรรมชาติ จริงในความประเสริฐของตน เมืองพออยู่ที่นี่ พอ
หมดแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง เลยคลายไปหมด ไม่มีสิ่งใดเหลือแล้ว
นั่นแลคือผลแห่งการประพฤติปฏิบัติ

พระพุทธเจ้าก็ดี สาวกทั้งหลายก็ดี ได้ธรรมดวงนี้ขึ้นมา
ประกาศธรรมสอนโลกนั้น ได้มาด้วยภาคประพฤติปฏิบัติและ
ได้มาด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความเป็นนักต่อสู้ ไม่ใช่
ได้มาด้วยความขี้เกียจขี้คร้าน ความเห็นแก่ปากแก่ท้อง
ความเห็นแก่หลับแก่นอน ขี้เกียจอ่อนแอ นั้นไม่ใช่ทางของผู้จะ
ดำเนินตนเพื่อความพ้นทุกข์ แต่เป็นทางของกิเลสที่จะสั่งสมพิน
ไฟขึ้นมาภายในใจของตนโดยถ่ายเดียวเท่านั้น

นี่ท่านทั้งหลายมาจากที่ต่างๆ ได้มาอบรมศึกษาอยู่ในสำนัก
นี้ ผมก็มีความเมตตาสงสาร ถึงจะมากบ้างก็ทนเอา ท่านองค์
นั้นก็มีหัวใจองค์นี้ก็มีหัวใจ เป็นผู้มุ่งมาเพื่ออรรถเพื่อธรรม ผม
เองก็ได้คิดเทียบเคียงทุกสัດทุกส่วนแล้วกับหมูกับเพื่อน เพราะ
เราเคยเป็นผู้ปล่อยมาแล้ว ไปเสาะแสวงหาครูอาจารย์ที่ไหนที่
ต้องจิตต้องใจ เป็นผู้ที่น่าเคารพกราบไหว้เป็นที่ลงใจของเรา
นั้น มันหายาก

เมื่อไปถึงครูบาอาจารย์องค์ใดที่เป็นที่สนิทติดใจกับท่าน
ด้วยความเชื่อความเลื่อมใสจริงๆ แล้วเราพอใจที่จะอยู่ อยากให้

ท่านเมตตาส่งสารรับไว้สั่งสอน ใจจะขาดออกจากหทัยของเรา
ขนาดนั้น นี่หมู่เพื่อนมาศึกษาอบรมก็เห็นใจอย่างนั้นเหมือนกัน
ถึงจะไม่ได้อยู่ ก็ได้รับการอบรมช่วงกาลช่วงเวลาก็ยังดี

นี่แหละขอให้คิดเห็นอรรถธรรมที่กล่าวมาเหล่านี้ นำไป
ประพฤติปฏิบัติ อย่าทำถ้อยถ้อยแอ สิ่งเหล่านี้เคยมีอยู่ในหัวใจ
เรามาแล้ว ไม่เห็นเป็นของประเสริฐของอัศจรรย์จากมัน
นอกจากธรรมอันประเสริฐที่จะเกิดขึ้นจากความเพียร ความ
หนักเอาเบาสู้เท่านั้น

วันนี้ได้อธิบายธรรมภาคปฏิบัติให้ท่านทั้งหลายได้เข้าใจ
เข้าใจ ทางพระเป็นสำคัญ เพราะเป็นจุดศูนย์กลางแห่งจิตใจ
ประชาชน และเป็นผู้รักษาศาสนาในวงภายใน และมีหน้าที่เต็ม
เม็ดเต็มหน่วย เพศก็ประกาศอย่างเด่นชัดแล้วว่า เพศนี้เป็นเพศ
สมณะ เป็นเพศที่บำเพ็ญอรรถธรรมโดยถ่ายเดียว จึงได้แสดงให้
ท่านทั้งหลายได้เข้าใจประพฤติปฏิบัติ

บรรดาศรัทธาญาติโยมทั้งหลาย จิตใจก็เหมือนกันกับพระ
ต่างก็สักว่าเพศเท่านั้น จิตใจไม่มีคำว่าเป็นผู้หญิงผู้ชาย มี

ความรักใคร่ชอบใจศรัทธาในศาสนาเช่นเดียวกัน การประพฤติปฏิบัติตนในคุณงามความดีทั้งหลายเป็นสิริมงคลแก่เรา เช่นเดียวกับพระท่านประกอบหน้าที่การงานทางด้านธรรมะของท่าน เป็นสิริมงคลแก่ใจของท่าน เรามาประกอบบำเพ็ญในคุณงามความดีทั้งหลายมีทาน ศีล ภาวนา เป็นสำคัญ ก็เป็นสิริมงคลแก่จิตใจของเรา ใจเป็นสำคัญมาก ขอให้พยายามบำรงจิตใจเป็นหลักใหญ่ ใจเป็นนักท่องเที่ยวดังที่ท่านอาจารย์มั่นท่านพูด หาคำแย้งไม่ได้

จะท่องเที่ยวไปไหนก็ตาม ขอให้ท่องเที่ยวไปด้วยบุญด้วยกุศล ด้วยคุณงามความดีเป็นเครื่องสนับสนุนเถิด จะเป็นที่เบาอกเบาใจ เป็นที่สะดวกสบาย เป็นสุขโต ไปก็ดี ไปก็เป็นสุข อยู่ก็เป็นสุข เกิดในภพใดชาติใดถ้ามีคุณงามความดีเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจ เป็นเครื่องบำรงจิตใจ สนับสนุนจิตใจ เป็นเครื่องเสวยของใจอยู่แล้ว อยู่สบายทั้งนั้น ความดีจึงไม่ล้าสมัย ให้พากันพยายามบำเพ็ญ

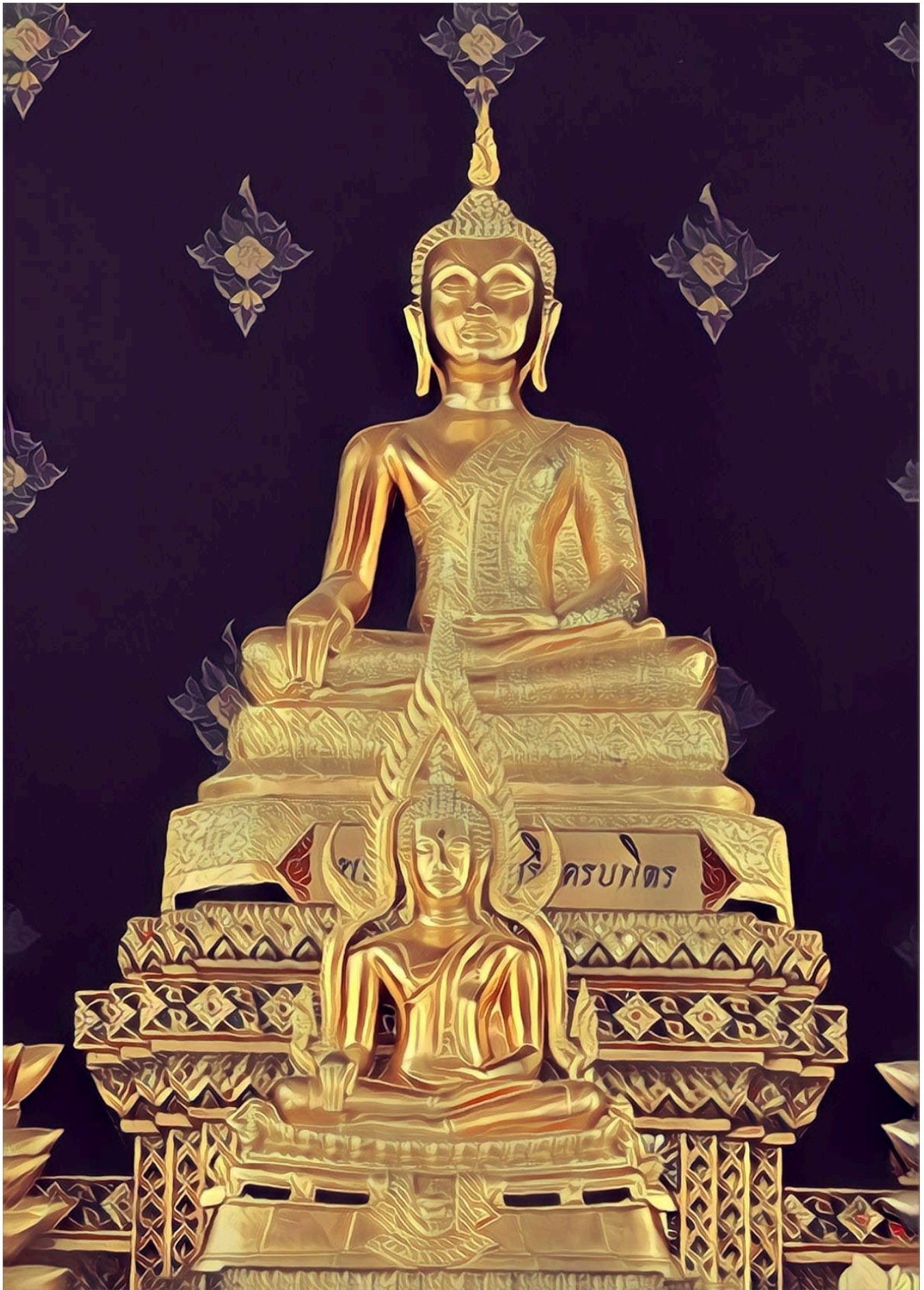

วาระนี้เป็นวาระที่เหมาะสมมากสำหรับเราทุกท่าน หากชีวิต
หาไม่แล้วก็ต้องหยุดชะงักในงานทั้งหลาย ก้าวไม่ออก เพราะคน
ตายแล้วไม่มีงาน ทำไม่เป็น ขณะนี้ยังมีชีวิตอยู่จะรีบเร่ง
ขวนขวายสิ่งใดก็รีบเร่งเสีย สมบัติภายในก็ให้มี สมบัติภายนอก
ก็ให้มี อยู่ก็มีความสุข ไปก็มีความสุข

การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรจึงขอยุติเพียงแค่นี้

ที่มา: https://youtu.be/O_4hln4HR_g

โอวาทปาฏิโมกข์

หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป

ณ บัดนี้มาถึงกาลสมัย พวกเราท่านทั้งหลาย ทั้งภิกษุ สามเณร และอุบาสก อุบาสิกา ท่านสาธุชนทั้งหลาย เนื่องใน วันนี้พวกเราท่านทั้งหลายได้มาประชุมในพระวิหารแห่งนี้ ในการทำพิธีหรือประกอบพิธีเวียนเทียนทักษิณาวัตร มาระลึกถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพื่ออุชาน้อมน้อมระลึกถึงสมัยครั้ง พุทธกาลตั้งแต่องค์สมเด็จพระศาสดาจารย์พระสัมมาสัมพุทธ เจ้า พระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่

ในวันนี้เป็นวันคล้ายวันที่พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับ อยู่วัดเวฬุวันกัลลันทกนิวาปสถาน ในกรุงราชคฤห์ ประเทศ อินเดีย มีพระเจ้าพิมพิสารเป็นพระราชามหากษัตริราช ครอง อยู่ในนครราชคฤห์แห่งนี้ เป็นเมืองใหญ่ เมืองหนึ่งของประเทศ อินเดีย สมัยนั้นพระเจ้าพิมพิสารได้ถวายสวนเวฬุวัน สร้างเป็น วัด ให้เป็นสถานที่ประทับของพระผู้มีพระภาคเจ้าและภิกษุสงฆ์

สาวกทั้งหลาย อยู่ในสถานที่นั้น วันคล้ายวันนี้นั้น พระภิกษุสงฆ์
พระชีณาสพ ก็เรียกว่าผู้บรรลุธรรมถึงที่สุดแห่งทุกข์ คือเป็นพระ
อรหันต์นั่นเอง อยู่ในทิศทั้ง ๔ อยู่สถานที่อื่นๆ หรือวัดอื่น ที่ท่าน
พักอยู่ ได้เหาะเหินเดินอากาศมาประชุมกันที่ในวัดเวฬุวัน วัด
เวฬุวัน ภาษาไทยเราเรียกว่า วัดป่าไผ่

ในวันนี้ภิกษุสงฆ์ชีณาสพทั้งหลายนั้น ไม่มีใครเชื่อเชิญและ
นิมนต์มานมัสการพระพุทธเจ้าอะไร แต่ว่าพระภิกษุสาวก
ทั้งหลายนั้น ไม่ได้นัดหมายอะไรกันแต่พากัน ฌานมาบน
อากาศ ได้มารวมกันอยู่ ๑๒๕๐ รูป เมื่อมารวบรวมกันอยู่ที่
เดียวกันนั้น พระพุทธองค์ก็ทรงเล็งเห็นว่า ควรที่จะประทานพระ
โอวาทคำสอน คือคำตรัสสอนนั้นเป็นศีล ๒๒๗ ข้อของภิกษุนั้น
แต่พระองค์ทรงบัญญัติมารวบรวมเป็น ๒๒๗ ข้อ ให้พระภิกษุ
เป็นผู้สำรวมระวังรักษาสุดความสามารถของตนเพื่อจะให้ศีล
ของแต่ละท่านและองค์นั้นบริสุทธิ์ เป็นผู้ที่มีศีลบริสุทธิ์เกิดขึ้น นี่ก็
เรียกว่าโอวาทปาฏิโมกข์ ที่พระภิกษุสงฆ์ในวันพระใหญ่ คือ ๑๔
ค่ำ ๑๕ ค่ำ ตามปักขคณนา

ในเดือนหนึ่งนั้นพระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้สวดโอวาทพระปาฏิโมกข์ ๑๕ วันต่อครั้งหนึ่ง เดือนหนึ่งก็สองครั้ง ทุกวัดที่มีภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปต้องทำสังฆกรรมอุโบสถในโบสถ์หรือในศาลาวิหารที่เหมาะสมแต่ละสำนักแต่ละวัดนั้น ก็แปลว่าประกาศเรื่องศีลของพระภิกษุนี้ พระพุทธองค์ทรงบัญญัติเอาไว้แล้ว พุทธองค์ก็เลยทรงตรัสเทศนา เพื่อทวนความจำในศีล ๒๒๗ ข้อนั้น ให้ภิกษุทั้งหลายได้ยินได้ฟังทั่วกัน เหตุฉะนั้นถ้าบุคคลที่บรรลุปเป็นอริยบุคคลแล้ว คือสำเร็จมรรคผลพ้นจากความทุกข์แล้ว ก็หมดเรื่องหมดราวที่จะทำศีลของตนนั้นให้เศร้าหมองเป็นอันว่าไม่มี แต่พระภิกษุที่ยังไม่บรรลุมรรค ท่านกำลังปฏิบัติอยู่เรียกว่าบรรพชิตนั้นก็ยังพากันปฏิบัติสำรวมระวังกันอยู่ นี่พระพุทธองค์จึงเล็งเห็นว่าเพื่อจะให้ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นได้เข้าใจแจ่มชัดเข้าไปอีกทีหนึ่ง ทรงบัญญัติให้มีกฐิน มีเรื่องอะไรบ้าง ในวันนี้เป็นวันคล้ายวันนั้น วันนักขัตฤกษ์ นักขัตสมัย ตั้งแต่สมัยอดีตกาลที่ผ่านมา เป็นวันพระจันทร์เต็มดวง ก็คือ

พระจันทร์นั้นเต็มบริบูรณ์ เต็มเปี่ยม ที่พระพุทธรองค์ทรงแสดง
โอวาทพระปาฏิโมกข์

ที่นี้ท่านทั้งหลายมาดูแลแล้วว่พระภิกษุสงฆ์ ๑๒๕๐ องค์นั้น
เป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งนั้นที่พวกเราได้พากันทำพิธี ประกอบพิธีเวียน
เทียนทักษิณาวัตรเจดีย์เป็นสถานที่ประดิษฐานแทน
พระพุทธรเจ้าไว้เป็นหลักฐาน บรรจุพระบรมสารีริกธาตุหรือพระ
ธาตุของพระอรหันต์พระเจ้าทั้งหลาย เอาไว้ในพระเจดีย์ จึงพา
กันประกอบพิธีเวียนเทียนรอบพระเจดีย์สามรอบตามจารีต
ประเพณีเพื่ออะไร เพื่อเป็นอดีตารมณ ระลึกถึงอดีตที่ผ่านมานั้น
เป็นวันคล้ายวันนี้ พวกเราจึงได้ระลึกถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าและ
พระอริยสงฆ์สาวกทั้งหลายเหล่านั้น เพื่อได้มีการบูชาเคารพ
ระลึกถึงอยู่ เป็นอารมณ์ในจิตใจของพวกเราเพราะพวกเราเป็น
ชาวพุทธ เป็นผู้เชื่อมั่นในคำสอนของพระพุทธรเจ้า พวกเราก็เลย
พากันระลึกถึงบูชาอยู่ เรียกว่าพวกเราเป็นผู้ที่บูชาสิ่งที่ควรบูชา
จึงจะนำมาซึ่งบุญซึ่งกุศลซึ่งคุณงามความดีทั้งหลายได้เป็นที่พึง
ของตนคือความสุข

เหตุฉะนั้นพวกเราท่านทั้งหลายในวันนี้จึงควรที่จะมีปลื้มปิติยินดีที่ชีวิตของพวกเรานี้ได้ผ่านมาหลายปีแล้วจนถึง ปีนี้จนถึงวันนี้ได้ จึงถือว่าเป็นผู้โชคดี ภาชิตที่เราได้คิดในเบื้องต้นนั้นว่า **กิโฉ มนุสสปฏิลาก** การได้มาเกิดเป็นมนุษย์ที่ได้ร่างกายบริสุทธิ์บริบูรณ์เป็นหญิงเป็นชาย จึงได้เรียกว่าเป็นโชคดี เพราะคนเรานั้นมันเกิดยาก เกิดมาแล้วมันไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์ เป็นหญิงเป็นชายก็ดี มันยังไม่สมบูรณ์บัดนี้ถ้าเราได้เกิดมาเป็นหญิงเป็นชาย ก็เรียกว่าโชคดีอย่างนั้น

เมื่อโชคดีแล้วอย่างนี้ **กิฉัง มัจฉานะ ชีวตัง** ที่เราเกิดขึ้นมาแล้ว เรายังไม่ล่องลับดับไป ยังมีชีวิตอยู่จนมาถึงปัจจุบันนี้ ก็ยังโชคดีอีกอย่างหนึ่ง ที่ชีวิตของเรายังมีอยู่ ได้ประกอบคุณงามความดี

กิโฉ พุทธนะมุปปาโท พวกเราทั้งหลายโชคดีที่มีพระพุทธเจ้ามาอุบัติบังเกิดขึ้นในโลก เมื่อพระพุทธเจ้าได้บรรลุธรรม ได้ตรัสรู้ขึ้นมาในโลกนี้ ก็คือจะมาเกิดเป็นพระพุทธเจ้านั้น ต้องสร้างบุญบารมีหลายอสงไขยแสนกัณหาภิปปิ เวียนว้าย

ตายเกิดในวัฏสงสารอยู่ สร้างบุญสร้างกุศล สร้างบารมีของตน
เพื่อจะให้เต็มเปี่ยมก่อน ทำยาก เหตุฉะนั้นพวกเราเป็นผู้โชคดี
ได้มาเกิดมีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ รู้แจ้งเห็นจริงในธรรมแล้วใน
โลกนี้ เพื่อให้พวกเรานั้นมีพระพุทธเจ้า หากเป็นพระปัจเจกโพธิ์
มาตรัสรู้แล้ว แต่ก็ไม่เทศน์สั่งสอนใคร อันนี้พระปัจเจกโพธิ์ เรา
จะได้ทำบุญแค่นั้นเอง แต่มีพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นตรัสเทศนา
แนะนำสั่งสอนไว้ในยสัสตร์ทั้งหลาย

เรียกว่า **กิจจัง สัทธัมมะสะสวณัง** พวกเราเป็นผู้โชคดีได้
ยินได้ฟังเทศน์ธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระพุทธองค์สั่ง
สอนเอาไว้โดยย่อๆว่า ธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ ดับเพราะเหตุ
ถ้าไม่มีเหตุไม่มีผล ทุกอย่าง ถ้าทำเหตุไม่ดี ผลก็ออกมาไม่ดี ถ้า
พูดไม่ดี ผลก็ออกมาก็ไม่ดี ถ้าคิดไม่ดี ผลก็ออกมาก็ไม่ดี จึง
เรียกว่าเหตุไม่ดี ผลก็ไม่ได้ พวกเราท่านทั้งหลายที่เป็นผู้ที่
เลื่อมใสในคำสอนของพระพุทธเจ้า เราต้องพินิจพิจารณาดูให้ดี
เป็นเรื่องเหตุ ถ้าการพูดก็ดี ทำก็ดี คิดก็ดี มันเป็นเหตุไม่ดีแล้ว
ความทุกข์จะเกิดขึ้นในภายหลัง พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนอย่าง

นั่น บัดนี้ถ้าเหตุดีผลก็ดี การเราทำอะไรทุกอย่าง ถ้าทำดีแล้ว ไป
ในทางที่ถูกต้องแล้ว ผลก็ต้องออกมาดี พุดจาปราศรัยคุยกัน ถ้า
พุดในทางที่ดีมีศีลธรรม มีเหตุมีผล มีประโยชน์แล้ว ผลก็คือมี
ความสุขออกมา ถ้าเราคิดดี เรามีความเห็นดีถูกต้องตามทำนอง
คลองธรรม ผลก็ออกมาดีคือความสุขความสงบเกิดขึ้น ตรงนี้
แหละพระพุทธองค์จึงทรงสั่งสอนว่า ถ้าเราทำเหตุดี พุดดี คิดดี
เป็นเหตุแล้ว ผลก็ย่อมดี ย่อมมีความสุขความสงบเกิดขึ้นแก่
เวไนยสัตว์ทั้งหลายก็คือพวกคนเรานี่เอง

แล้วพวกเรามาโน้มนี้ระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า เรา
ได้ยินได้ฟังจากครูบาอาจารย์ บวชสืบๆกันมาตั้งแต่ครั้ง
พุทธกาลจนถึงปัจจุบันนี้ เราก็เป็นผู้โชคดี ได้ฟังเทศน์ฟังธรรม
เพื่อจะรู้เหตุดีเหตุไม่ดี รู้จักบุญจักบาป รู้จักดีรู้จักชั่ว รู้จักคุณจัก
โทษ รู้จักประโยชน์และไม่ใช่ประโยชน์ เราจะได้เลือกสรรหาละ
สิ่งที่ไม่ดีและบำเพ็ญความดี เรียกว่าละความชั่ว ทำความดี ละ
บาปบำเพ็ญบุญที่เราพุดกัน นี่พวกเราท่านทั้งหลายมาบำเพ็ญ
บุญ ตอนเช้าก็ได้ถวายอาหาร ได้รับศีล ตอนค่ำก็ได้พากันเวียน

เขียนแล้วก็ได้พากันไหว้พระสวดมนต์ สรรเสริญพระรัตนตรัย มี
แต่คุณงามความดีทั้งนั้นเป็นของพวกเราที่เป็นนักปฏิบัติ
เรียกว่าทำทั้งอามิสบูชา ทั้งปฏิบัติบูชาด้วย ที่เรานั่งฟังเทศน์อยู่
ด้วยความสงบ ทำใจของตนให้อยู่กับตนและตั้งใจฟังเทศน์ให้
จิตใจสงบ ให้จิตใจสบาย ให้จิตใจรื่นเริงอยู่ในคุณงามความดีว่า
ตนเองได้ทำคุณงามความดีแล้ว จนถึงปัจจุบันที่นั่งอยู่ กำลังฟัง
เทศน์ ก็เรียกว่าพวกเรากำลังทำดี ทำคุณงามความดี บำเพ็ญ
ความดี สร้างสมอบรมบุญบารมีของตนให้มากขึ้น เราก็เป็นผู้ที่
โชคดี

ปฎิรูปเทศวาโส จ เราโชคดีที่เราได้มาเกิดในเมืองไทย โชคดี
ได้อย่างไร โชคดีนั้นคือมีครูบาอาจารย์บวชสืบศาสนา มา และ
จดจำคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามกำลังความสามารถของท่าน
ได้น้อมนำธรรมะท่านตรัสเทศนาสั่งสอนพวกเรา ให้รู้บุญ รู้บาป
และรู้ดี รู้ชั่ว เพื่อเราจะได้ละความชั่ว บำเพ็ญความดี เป็นผู้โชค
ดีได้ยินเรื่องอย่างนี้ เหตุฉะนั้นพวกเราจึงเข้าใจในการทำบุญทำ
ทานการกุศล ก็อาศัยซึ่งครูบาอาจารย์ เราจะรักษาศีลและเป็นผู้

มีศีล ก็อาศัยครูบาอาจารย์ เราจะนั่งเจริญเมตตาภาวนาฝึกฝน
อบรมจิตใจให้สงบเป็นสมาธิ เราก็ต้องอาศัยครูบาอาจารย์ เหตุ
ฉะนั้นในเมืองไทยของเราจึงเป็นเมืองที่นับถือศาสนามาก
เพราะมีครูบาอาจารย์อยู่ทั่วไปในประเทศแต่ละจังหวัดๆ แต่ละ
องค์ท่านจะจดจำคำสอนพระพุทธเจ้าตักเตือนเทศนาแนะนำสั่ง
สอนอบรมพุทธบริษัททั้งหลาย ผู้เข้ามาใกล้ ผู้เลื่อมใสตั้งใจ
อยากได้ยินได้ฟังและปฏิบัติตน ฝึกฝนอบรมตน นี่แหละจึงถือว่าเป็น
ประเทศที่สมควร

อันประเทศที่สมควรนั้นแต่ก่อนก็คือประเทศอินเดีย ก็
เรียกว่าเป็นชนบท เป็นชมพูทวีป บัดนี้พระพุทธศาสนาเกิดจาก
ประเทศอินเดีย แต่อินเดียนั้นก็ยังรักษาไว้ได้คือมีประเพณีต่างๆ
และการรักษาศีลและกิริยามารยาทต่างๆ ก็รักษาเป็นภูมิของ
พุทธอยู่ แต่หากไม่มีพระที่จะประกาศพระศาสนาาก ก็คือมี
พระไทยของพวกเราไปอยู่ แต่นี้ในเมืองไทยของพวกเรานั้นก็
เจริญที่สุดในโลกนี้ จะมีแต่ประเทศไทยประเทศเดียวนี้มี
พระภิกษุสงฆ์สามเณรมาก และมีผู้สนใจปฏิบัติมาก ส่วน

ประเทศพม่าก็มีเหมือนกัน หรือศรีลังกา แต่การปฏิบัติย่อมต่างกันอยู่บ้าง แต่องค์ปฏิบัติดีก็จะมีอยู่บ้าง แต่ถ้าพวกเราไปศึกษาและไปปฏิบัติไปเห็นก็จะต่างกัน เพราะพระแต่ละประเทศนั้นยังยุ่งเหยิงกับโลกอยู่

เหตุฉะนั้นฝ่ายเมืองไทยของพวกเรานั้น พระภิกษุสงฆ์อยู่ในขอบเขต ว่ากันง่าย ๆ คือไม่เล่นการเมือง ห้ามไม่ให้เล่นการเมือง ให้ศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า นำไปปฏิบัติตามความสามารถของตน เหตุฉะนั้นพวกเราทุกท่านทุกคนจึงได้ศึกษาและปฏิบัติหาหนทางที่ถูกต้องในการดำเนินวิถีชีวิตของพวกเรา เราเป็นผู้โชคดีแล้ว ได้มาเกิดในสถานที่นี้เป็นประเทศที่จะได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี เราจะได้เลือกสรรหาพากันศึกษาและปฏิบัติ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า นี่แหละมารวบรวมแล้วชีวิตของเรานั้นจนมาถึงวันนี้ ยังไ้ดีเดินไปเดินมาได้ หรือทำคุณงามความดีได้ ท่านโชคดีมาก

ถ้าหากเราไปเกิดในประเทศอื่นๆ ลัทธิอื่น หรือศาสนาอื่นๆ แล้ว เราจะได้ยินได้ฟังเรื่องแบบนี้เลย เรื่องบุญ เรื่องบาป

เรื่องเชื่อเหตุเชื่อผล เรื่องกรรมเรื่องอย่างนี้ เพราะคณาจารย์ของ
เค้าจะสอนไปต่างๆกัน แล้วแต่ประเทศต่างๆ บ้านเมืองของ
ประเทศอื่นๆจึงไม่ค่อยจะสงบ คอยรบราฆ่าฟันกัน เบียดเบียน
ซึ่งกันและกัน ไต่แย่งกันทั่วโลกมุขโลก นั้นเราจะเห็นได้ชัด ทำไม
บ้านเมืองเหล่านั้นจึงไม่สงบ เพราะขาดจากหลักคุณธรรม
จริยธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธองค์ทรงสอนให้ทุกคนมีความสามัคคีรักใคร่
ปรองดองกันอยู่ด้วยกัน เหมือนพี่เหมือนน้อง แล้วบ้านเมืองนั้น
จะอยู่ในความสงบเพราะคนมีคุณธรรม จริยธรรม เหตุฉะนั้น
วันนี้พระพุทธองค์ทรงตรัสเทศนาให้โอวาทพระปาฏิโมกข์ศีล
๒๒๗ ข้อของพระภิกษุสงฆ์ ศีล ๒๒๗ ข้อนี้มาจากไหน มาจาก
ศีล ๕ ศีล ๕ เป็นต้นเค้ามูลของศีล เรียกว่าเป็นต้นของศีล แล้ว
ขยายปลีกย่อยออกไปจึงมีมากมายเป็นศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗
ข้อ ที่นี้คณะศรัทธาญาติโยมทั้งหลาย เมื่อเรามาระลึกถึงเรื่อง
อย่างนี้แล้ว เราควรจะพากันมาตั้งใจรักษาศีล เพื่อให้มีศีล ๕ นี้
ก็ดีแล้วสมบูรณ์ ถ้าเราเผยอขึ้นไปถึงศีล ๘ เราก็ได้ฐานะดีขึ้นมา

เรื่อยๆ เราปฏิบัติให้บรรลุธรรม ให้ได้เข้าใจในธรรมคำสอนของ
พระพุทธเจ้า เราก็ยกฐานะของตัวเองให้สูงขึ้น

แต่วันคล้ายวันนี้นั้น ก็แสดงเรื่องศีลของพระ บัดนี้ศีลญาติ
โยมที่พากันประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ควรแล้วที่พวกเราควรปฏิบัติให้
ศีล ๕ ที่ให้เราได้ศีลเป็นที่พึ่งของตน ถ้าศีลข้อที่ ๑ นั้น ถ้าหาก
พวกเราอยากรักษา อยากปฏิบัติให้มันเกิดขึ้นต่อตน เราต้อง
ระลึกรู้ถึงเมตตาต่อซึ่งกันและกัน ถ้าจิตใจของพวกเรานั้นมี
เมตตาต่อกันแล้ว เพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายก็ย่อมไม่ทำลาย
กัน ย่อมอยู่ด้วยกันได้ มีความผาสุกเกิดขึ้น ตรงนี้ดี เราก็ต้องได้
ศีลข้อที่ ๑ เราจะได้เห็นอานุภาพศีลข้อที่ ๑ นี้ถ้าคนไม่
เบียดเบียนกันแล้ว บ้านใดเมืองใด เราไปที่ไหนเราจะกลัวทำไม
เราก็ไม่กลัวสิ ไปคบกันก็มีความสุขสบาย นี่เป็นข้อที่หนึ่ง เรา
ควรที่จะพิจารณาพิจารณาดูว่ามันมีความดีอย่างไร

ถ้าศีลข้อที่ ๒ นั้น ถ้าหากบุคคลอยู่ด้วยกันแล้ว มีเมตตาต่อ
กัน ไม่ขโมยของกัน ของใครของมันหามาได้แล้ว ก็เค้ากัหวง
แหน เราไม่ควรจะไปแย่งเอาของคนอื่นมาเป็นของตนที่เค้ากัหวง

แน่นอน ถ้าหากเรามีการงดเว้นอย่างนี้ มีเมตตาต่อกัน เห็นใจกัน
อย่างนี้ มันก็ไม่มีขโมย บ้านใดเมืองใดไม่มีโจรมีขโมยแล้ว จะอยู่
ในความสงบมัย สบายมัย รักษาสมบัติ ไม่ต้องปิดประตูบ้าน ไม่
ต้องปิดประตูรถ ของวางไว้ที่ไหนเก็บไว้ที่ไหนมันคงไม่หายซัก
อย่าง เพราะทุกคนมีศีลข้อ ๒ คุณภาพของศีลสองข้อนี้ ข้อนี้
เห็นแจ้งชัดขึ้นมา

ถ้าหากพวกเรามีศีลข้อ ๓ ไม่ผิดประเวณีสามีภรรยาซึ่งกัน
และกัน ไม่แก่งแย่งกันอะไร เราสำรวจระวัง ของใครของมัน ให้
อยู่รักษา ยินดีเฉพาะของตนอยู่แล้ว แล้วเราจะแตกสามัคคี
กันมัย ไม่แตกสามัคคีกัน สามีภรรยาอยู่ด้วยความสงบ นีมี
ความสงบเกิดขึ้น มีความสบายไม่วุ่นวายเกิดขึ้น ไม่มีเรื่องมีราว
อะไรในเรื่องอย่างนี้ นี่ศีลข้อ ๓ ก็ต้องมีคุณภาพอย่างนี้ ให้คน
อยู่ด้วยความสงบ ไม่ติดไม่เถียงไม่โต้ไม่แย้ง ไม่แตกสามัคคีกัน

ถ้าหากพวกเรานั้นพากันสำรวจระวังในศีลข้อที่ ๔ เรา
พูดคุยกันมันซื่อสัตย์ต่อกัน ไว้วางใจกันได้ เราพูดแล้วไม่ยุไม่แหย่
พูดให้สมานสามัคคีรักใคร่ปรองดองกัน ถ้าหากคนแตกสามัคคี

กัน เราไปชักชวนให้เขาสამัคคีกัน เมื่อเค้าสามัคคีกันแล้วควรที่จะให้เค้ามีความสามัคคีปรองดองกันหนักแน่นมั่นคงขึ้น คนก็จะอยู่ด้วยกันด้วยความสามัคคี ที่นี้การพูดจาปราศรัยไพเราะเสนาะหู เราอยู่ด้วยกัน เราพูดคุยกันแต่เรื่องดีๆ ไม่มีคำหยาบ โธนะไร ไม่มีคำเจ็บใจอะไร มีแต่คำไพเราะเสนาะหู ม่วนหูคุยกัน มันไม่มีอะไรเกิดขึ้นให้ทะเลาะกัน อยู่ด้วยกันมีความสุข กัน ร้อยๆพันๆหมื่นๆคนแล้ว เราอยู่ด้วยกัน พูดไพเราะเสนาะหู ไม่มีทะเลาะกัน ไม่มีแก่งแย่งกัน อยู่ด้วยกัน มีความสุข ผู้พูดก็สบาย ไม่มีเรื่อง ผู้ฟังก็สบายหู ตรงนี้เราก็พากันศึกษาว่าเราต้องการอย่างนี้มั๊ย

ที่นี้เวลาพูดคุยกันนั้น สรรหาเรื่องที่มีประโยชน์ ทั้งชาตินี้และชาติหน้า เราจะอยู่อย่างไรจะมีความสุขความเจริญ จะพัฒนาอย่างไร จะแก้ไขอย่างไรนั้น ครอบครัวก็ดีหรือตัวเองก็ดี เราดูที่ตัวเอง ลองดูว่าตนเองนี้ต้องแก้ไขตนเองอย่างไร จะพูดจาปราศรัยจึงจะให้มีความสุขไม่เสียการเสียเวลาอะไร ถ้าหากเราพากันศึกษาแบบนี้ จะพูดจาปราศรัยกันอย่างนี้แล้ว เราก็ต้องได้

ศีลข้อที่ ๔ เหตุฉะนั้นศีลข้อที่ ๔ นี้ พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน
เอาไว้ ถ้าผู้ใดพูดมีความซื่อสัตย์ต่อกันดีแล้ว ท่านยกย่องว่า **สัจ**
จัง เว อะมะตา วาจา คำสัจจังแลเป็นวาจาที่ไม่ตาย ก็เหมือน
คำสอนของพระพุทธเจ้านี้เอง อะไรมันเป็นบาป อะไรมันเป็น
บุญ อะไรมันไม่ดี อะไรมันดี สอนมาตั้งสองพันกว่าปีมาแล้ว ยัง
มันคงอยู่ยังเดิม เพราะเป็นสัจธรรม เป็นวาจาที่ศักดิ์สิทธิ์ พุทธมี
เหตุมีผล มีหลักฐาน คนเอาไปวิจยวิจารณ์ ไปปฏิบัติ ได้รับผล
รับประโยชน์ นี่พวกเราก็ควรพากันตั้งใจปฏิบัติการพูดจา
ปราศรัยของตน เราก็จะได้มีศีลข้อนี้ เรามองหน้ามองตา ไป
พูดจาปราศรัยอยู่ที่ไหนด้วยกันก็เลยจะมีความสบาย มีความสุข
เพราะพูดแต่เรื่องดีทั้งนั้น

ที่นี้ศีลข้อที่ ๕ หากคนงดดื่มสุราเมรัยของมีนเมาเนืย เป็น
ฐานแห่งความประมาท งดมันเสีย เราไม่ต้องดื่มมันหรอก ดื่ม
แล้วมันมีประโยชน์อะไร เราก็นึกถึงโทษของสุราแล้ว มันทำให้
เสียกิริยามารยาท เสียศักดิ์ศรีของมนุษย์ เราก็ให้พากันพิจารณา
พิจารณา ดู คนดื่มเหล้าทุกวันๆ เมาทุกวัน มันสวยงามมั้ย มัน

เดินสวยงามมั้ย ยืน เดิน นั่ง นอน เคঁาดีมั้ย กิริยามารยาท
สวยงามมั้ย เป็นที่สรรเสริญของนักปราชญ์มั้ย อันนี้เราต้องตัดสินใจ
ด้วยตนเอง ถ้าหากเราจะได้แล้ว เราไม่เมา ถ้าเคยเมามาแล้ว
เราก็ละ ไม่ดื่มแล้วมันก็ไม่เมา มันก็เดินไปก็ตรง ยืนก็ดี นั่งก็
เรียบร้อย นอนก็เรียบร้อย มีสติสัมปะชัญญะ ถ้าเราเว้นได้ เราก็
ได้ศีลข้อนี้

ศีลทั้ง ๕ ข้อนี้ท่านเรียกว่า มนุษยธรรม ธรรมตั้งอยู่ในมนุษย์
มนุษย์อยู่ด้วยกันต้องมีศีล เป็นเครื่องกั้นทางเอาไว้ เราจะไม่ทุบ
ตีกันก็ด้วยศีลข้อที่ ๑ เรา รักษาได้ ศีลข้อที่ ๒ คนก็ไม่ขโมยของ
กัน ศีลข้อที่ ๓ ก็ไม่ผิดประเวณี ล่วงเกินของกัน ศีลข้อที่ ๔ ก็ไม่
โกหกหลอกลวง ใครพูดตรงไปตรงมาต่อกันได้ ศีลข้อที่ ๕ เป็นผู้
มีสติสัมปะชัญญะ เพราะไม่เมาเหล้าของมีนเมาเป็นฐานแห่ง
ความประมาท ทีนี้หากเราพากันระลึกหรือปฏิบัติ มีวิริยเจตนา
งดเว้นในการรักษา ก็เรียกเป็นผู้มีศีล

ถ้าเรามีศีลนั้น เราไม่ต้องรับจากพระ ถ้าศีล ๕ เราสมบูรณ์
ถ้าพระประกาศศีล ๕ ไม่ต้องรับ ไม่ต้องสมาทาน สมาทานไป

ทำไม เรามีอยู่แล้วในตัวเอง เพราะเรา รักษาได้ทุกข้ออยู่ เราทรงไว้ได้ทุกข้ออยู่ ๕ ข้อนี้ เราไม่ต้องรับก็ได้ ไม่เป็นอะไร พระท่านจะไม่ว่าอะไร เพราะเราปฏิบัติอยู่ เกิดเราไม่ครบทั้ง ๕ ชีบัตินี้ เราก็ต้องรับสมาทาน เพื่อจะรักษาวันหนึ่งคืนหนึ่ง หรือได้ชั่วระยะใดระยะหนึ่งแล้วแต่กำลังที่เราจะรักษาได้

เหตุฉะนั้นศิลปินจึงมีอานุภาพ ท่านจึงว่า **สีเลนะ สุขะติง ยันติ** คนจะไปสวรรค์ ไปเกิดในโลกสวรรค์ ก็คือการรักษา ศิล **เลนะ โภคะ สัมปะทา** โภคาทรัพย์สมบัติทั้งหลายที่ได้มาด้วยศิลปะหมื่นๆแสนๆล้านๆโกฏิก็ไม่ใช่เป็นอะไร ไม่มีใครอะไร ไม่มีคนเดือดร้อนอะไร **สีเลนะ นิพพุติง ยันติ** คนจะไปถึงนิพพานก็อาศัยเรื่องรักษาศิลปะเป็นพื้นฐาน แล้วจึงทำจิตใจให้สงบสมาธิจึงจะได้สร้างปัญญาให้เกิดขึ้น หาหนทางพ้นทุกข์ได้ ก็อาศัยเรื่องศิลปะนี้เป็นพื้นฐานที่ดี เราจะอยู่ด้วยกันมีความสุขได้อย่างแน่นอน

ฉะนั้นการรักษาศิลปะของพวกเขา นั้น รักษาที่ไหน ศิลมันตัวเดียว คือตัวเจตนาที่จิตใจเท่านั้น ตัวองค์ของศิลปะ ๕ ข้อก็ดี หรือ

๘ ข้อก็ดี ที่เรียกว่าองค์ของศีล ๑๐ ข้อของสามเณรก็เรียกว่าองค์ของศีล ๒๒๗ ข้อนั้นเป็นของภิกษุก็เรียกว่าองค์ของศีล ไม่ใช่ตัวของศีล ตัวของศีลมีตัวเจตนาตัวเดียวอยู่ที่ใจของบุคคล ถ้าเรามีเจตนางดเว้นหละได้หมด นี่เรารักษาตรงที่ใจของพวกเรานี้แหละ คือเจตนางดเว้น วิธีรักษาศีลเราจะได้ศีลสมบูรณ์ได้ก็อาศัยตัวเจตนา ถ้าเราเจตนาไม่ฆ่าสัตว์ เจตนาไม่ลักทรัพย์ เจตนาไม่ประพฤตินิดประเวณี เจตนาไม่โกหก เจตนาไม่ดื่มเหล้า อยู่ที่ใจ ไม่ใช่อยู่ที่ร่างกายของพวกเราการรักษาศีล อยู่ที่ใจ รักษาที่ใจ ถ้าใจมันงดเว้นแล้ว หมด กายทำอะไรไม่ได้ เพราะร่างกายของพวกเรานี้อยู่ใต้อำนาจของจิตใจ ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว ถ้าใจของพวกเรานี้ ควบคุมร่างกายของเราไปตามอำนาจของจิตใจ ถ้าจิตใจมีศีลแล้ว ร่างกายก็มีศีล เพราะใจคุมเอาไว้ไม่ให้ล่วงเกินไปได้

ตรงนี้แหละพวกเราท่านทั้งหลายที่เป็นพุทธบริษัทในพระพุทธศาสนานี้ เราควรที่พิจารณาเรื่องการรักษาศีลของพวกเราเป็นพื้นฐานให้ดี เมื่อเรารักษาศีลเป็นพื้นฐานที่ดีแล้วทำ

สมาธิ จิตใจจะสงบง่ายที่สุด ง่าย เราทำจิตใจของเราไม่สงบเป็นสมาธิได้ทุกวันนี้ก็เพราะศีลของเราขาด ศีลของเราไม่สมบูรณ์ ศีลของเราต่างพร้อยทะลุปรุโปร่ง ศีลพุทธเมืองเหนือของเรา ศีลเมืองพุทธมณฑล นี่แหละตรงนี้แหละเราก็ควรที่จะพากันรักษา ถ้าวรรคศีล ๕ ได้ก็เป็นทางแห่งสวรรค์อยู่แล้ว ถ้าวรรคศีล ๘ ก็เป็นทางของตามฐานะของบุคคลที่รักษา เราจะอยู่ด้วยกันแบบความผาสุกได้

เหตุฉะนั้นเรื่องในวันนี้จึงเป็นเรื่องที่เราพากันสรรเสริญ เรื่องพระพุทธเจ้าแสดงโอวาทพระปาฏิโมกข์ แสดงเรื่องศีล ที่นี้อาตมาก็แสดงเรื่องศีลนี้มันต้นของศีล ศีล ๕ เพื่อให้พวกเรานี้จะได้รื้อมนำพากันประพฤติปฏิบัติตามกำลังความสามารถของตน ใครจะปฏิบัติได้สองข้อ สามข้อก็แล้วแต่ ใครปฏิบัติได้สี่ข้อ ห้าข้อสมบูรณ์ก็แล้วแต่กำลังของพวกเราจะได้ ถ้าใครทำได้หมด มันก็มีคุณภาพต่างกัน เหมือนอาตมาอธิบายเรื่องอานิสงส์ให้ฟังว่า เราอยู่ด้วยกันจะมีความสงบสุขมั๊ย

คนมีศีลนี้ไปอยู่บ้านของใคร เขาก็ให้นั่งให้นอนได้ อยู่บ้าน
ของเขาได้ หนึ่งจะไม่กลัวจะฆ่าเรา ถ้าเรามีศีลข้อ ๑ ที่นี้ข้อ ๒
นั้น เรามีเงินมีทองอยู่ที่ไหน วางไว้ใกล้ๆข้างเขาเป็นแสนเป็น
ล้าน มันก็ไม่ขโมยของเรา ข้อที่ ๓ เขาก็จะไม่ผิดภรรยาสามีของ
ใคร ข้อที่ ๔ เขาก็จะไม่มาโกหกเรา คนๆนั้นเป็นคนมีศีล ข้อที่ ๕
มันจะไม่ดื่มเหล้าเมายาอาละวาดในบ้านของเรา ถ้ามีศีล เอา
เถิดถ้าคนมีศีลไปบ้านของใครแล้ว คนนั้นสบายใจ เพราะเป็น
คนที่ปลอดภัย นี่แหละพวกเราท่านทั้งหลาย ควรแล้วที่พวกเราที่
จะปฏิบัติให้เกิดให้มีขึ้นแก่ตน ตามกำลังของตน แล้วจะเห็น
อานิสงส์มีความสุขเกิดขึ้น ตั้งแต่ยังไม่นั่งภาวนาก็เห็นความ
สงบ และมันมีความสุข ไปพบกันที่ไหน ไปเจอกันที่ไหน เหมือน
พวกเรานี้หละมาฟังเทศน์ฟังธรรม มาประพฤติปฏิบัติธรรมคุณ
งามความดีอย่างนี้ เราอยู่ด้วยกันมากๆ เราไม่ถือไม่เถียง
ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะเรามีคุณงามความดี มีคุณธรรม
จริยธรรม มีศีลธรรม พุฒิกุศลกันแต่เรื่องทำความดีทั้งนั้น นี่เป็น
เรื่องบุญเรื่องกุศลที่พวกเราจะได้เกิด ให้เกิดให้มีขึ้นแก่ตน

เหตุฉะนั้นการที่พวกเราจะทำสมาธิ ฝึกฝนอบรมจิตใจนั้น
พื้นฐานที่ดีที่สุดก็คือเรารักษาศีลก่อน เมื่อเรารักษาศีลได้แล้ว ใจ
ของเรานั้นไม่พะว้าพะวังกับศีลข้อนั้นขาด ศีลข้อนี้ขาด เรื่อง
อันตรายเหล่านั้นจะมารบกวนจิตใจของพวกเราไม่มี เมื่อมันไม่
มีแล้ว จิตใจก็เลยสงบนิ่ง โอ เรามีศีลนะ เรามีศีลอยู่ในตัวของ
เรานะ จากปฏิบัติใจก็เลยสงบ มีปิตักัตตนเองมีศีลก่อน ที่นี้ใจก็ได้
สงบเป็นสมาธิ ทำได้ง่าย ง่ายๆ ภิกษุสงฆ์ท่านพยายาม
เหมือนกัน พยายามรักษาศีลตามความสามารถของแต่ละท่าน
ละองค์ อยากให้บริสุทธิ์ทั้งหมด ญาติโยมก็เลยตั้งใจทุกคน
ปฏิบัติกันอยู่ตามกำลังความสามารถของตน แล้วจะได้เห็น
อานิสงส์ได้ เราจะอยู่ด้วยกันสบายจริงๆ กันตรงนี้ ในโลกนี้ถ้าเค้า
หากู้จักพากันรักษาแล้ว แหม บ้านใด ครอบครัวใดมีศีล
ครอบครัวนั้นก็สงบ บ้านใด หมู่บ้านใดเป็นคนมีศีล บ้านนั้นสงบ
สุข อำเภอใด จังหวัดใดเป็นคนมีศีลธรรม สงบ ประเทศใดนั้นมี
ศีลธรรม สงบ ไม่มีรบราฆ่าฟัน ไม่มีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้น เรื่องราว

ต่างๆที่ไม่ดี มีแต่เรื่องดีๆอยู่ในความสงบ ตรงนี้เราก็เห็นได้
ชัดเจนอย่างนี้

เหตุฉะนั้นพวกเราท่านทั้งหลายที่ได้มาประกอบพิธีเวียน
เทียนในวันนี้ ไหว้พระสวามณต์ก็ดี มีแต่บุญแต่กุศล บูชาในสิ่งที่
ควรบูชา คือบูชาศีล เรามาปฏิบัติอีก เราปฏิบัติบูชา น้อมนึก
ระลึกถึงพระพุทธเจ้า และพระธรรม และพระสงฆ์สาวกทั้งหลาย
เป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ที่เราจะได้เป็นที่พึ่งของตน บัดนี้พวกเรา
ควรที่จะทำจิตใจของเรานั้นให้อยู่กับตนกับตัวให้สงบ เรื่องที่ไม่ดี
ทั้งหลายนั้น เราควรละ ควรปล่อย ควรวางทั้งอดีตอนาคต อย่า
ไปติดกับมัน ของเป็นอดีตที่ล่วงแล้วก็ให้มันมันแล้วไป เหมือน
เราทำอะไรไม่ดี พูดไม่ดี คิดไม่ดี ตั้งแต่อดีตผ่านมา เราทิ้งมัน
หมด อย่าไปคิดถึงมัน อย่าไปคิดถึงเรื่องอย่างนั้น ทั้งสิ่งที่เป็น
อนาคตเราก็ไม่ต้องไปคำนึงถึง อย่าไปกลัวเรื่องนั้นเรื่องนี้ เราเอา
ในปัจจุบันนี้ เราเดี๋ยวนี้ เรามีศีลอยู่ เราปฏิบัติอยู่ เราสร้างความ
ดีอยู่ในปัจจุบันนี้ ตรงนี้สิ

ทีนี้ถ้าหากอะไรเกิดขึ้นมาไม่ดีกับตน ก็รีบละ รีบปล่อย รีบ
วาง เราคิดโกรธ คิดเกลียด คิดไม่ดีในใจของเรา เรารีบละทิ้งอย่า
ให้มันมาอยู่ในใจของเราให้มันทุกข์ คำเรียกว่าการปฏิบัติ
ภาวนาเพื่อให้ชำระจิตของตน เพื่อจะให้จิตใจของเรานั้นสงบ
เมื่อเราละกิเลสได้มากเท่าไร ใจก็ยิ่งสงบมากขึ้นเท่านั้น ไม่
วุ่นวาย ไม่วุ่นวายกับโลก เขาไม่ยุ่งเหยิง นี่เป็นเรื่องที่พวกเราจะ
ปฏิบัติ ไม่ต้องพูดถึงโลกให้มันเสียการเสียเวลาอะไรมาก คำ
พูดคุย คำพูดมีเหตุมีผลให้มาก มันก็มีประโยชน์มาก พูดมากๆ
เฉยๆแต่มันไม่มีประโยชน์ ไม่พูดเรื่องที่เป็นประโยชน์ แล้วมันจะ
เสียประโยชน์เรา เสียเวลาเปล่า เรียกว่า **สัมผัปปลาปา** พูดเพื่อ
จ้อเหลวไหล ไม่มีเหตุมีผล เหตุฉะนั้นเราก็ควรพากันเลือก
พูดคุยกันให้มีเหตุมีผล ชักชวนกันทำแต่ความดีพูดดีและคิดดี
เมื่อเราทำเช่นนี้แล้วมันจะสงบเอง การทำสมาธิ จิตใจก็สงบเอง
มามอง เอ้ เราพากันแต่พูดดีนะ ทำดี คิดดีทั้งนั้น ใจก็เลยมี
ความสงบอยู่เรื่อยๆในความดี ก็เลยมีเป็นสมาธิในตัว ใน
อัตโนมติของมันในตัวมันเองจิตใจ

หรือว่าพวกเราจะแผ่เมตตา อยากให้เพื่อนมนุษย์ตั้งแต่เด็ก ถึงหนุ่มสาว ท่ามกลางคนจนเฒ่าจนแก่ อยากให้มีความสุข ความสุขหมดทุกคน แล้วตนเองก็จะมีสุขเหมือนกัน เอา สั้นๆอย่างนี้ได้ เอาเป็นอารมณ์อยู่ในจิตใจของพวกเรา เราไม่ คิดอิจฉาพยาบาทอาฆาตใคร อยากให้คนมีความสุขหมดในโลก แต่เราก็จะสุขเหมือนกัน ไม่เบียดเบียนกันให้อยู่ด้วยกันมี ความสุข นี่เค้าเรียกว่าแผ่เมตตาทั้งคนอื่นและตนเอง เมื่อคนแผ่ เมตตาบ่อยๆ มันก็เป็นเจริญภาวนา คือเจริญเมตตา ก็ทำจิตใจ ของเราให้แช่มชื่น ให้ชุ่มชื่น ให้มีความสุขเกิดขึ้นก็สงบ เป็น สมานอยู่เรื่อยๆอย่างนั้นเอง

นี่การทำสมาธิอย่างย่อๆ ที่ญาติโยมที่จะนำไปปฏิบัติตน อยู่ในบ้านในช่องในครอบครัวก็ดี กับหมู่กับฝูง ในหน่วยงาน ต่างๆ มองหน้ามองตากันด้วยหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ให้เราเมตตา ด้วยกาย พูดจาปราศรัยไม่กระทบกระเทือนกัน เค้าเรียกว่าด้วย ความเมตตาในการพูด คิดในจิตในใจอยากให้มีสุขหมด คนในโลก และตนเองก็จะมีสุข เรียกว่าเมตตาในจิตใจ

พวกเราท่านทั้งหลายควรเอาเรื่องอย่างนี้ไปปฏิบัติ ลองดูซิ มัน
จะได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ถ้าความสงบสุขเกิดขึ้นแก่ตน ผลก็
จะอยู่ด้วยกันมีความสุขตามความมุ่งมาดปรารถนาที่พวกเราตั้ง
เอาไว้

เหตุฉะนั้นการบรรยายธรรมมาแต่ต้นจนอวสานนี้ อาตมา
ภาพก็ขออำนวยการพรให้คณะศรัทธาญาติโยมสาธุชน
ทั้งหลายได้มาฟังธรรมในวันนี้ ให้พากันกำหนดจดจำข้อธรรมที่
ได้บรรยายมานั้น สิ่งใดควรละ สิ่งใดควรปฏิบัติก็ปฏิบัติเอา ให้
เกิดให้มีขึ้นแก่ตน ผลก็จะได้รับความสุขความเจริญเกิดขึ้นแก่
ตน ดังได้อธิบายมาก็เห็นเวลาพอสมควร

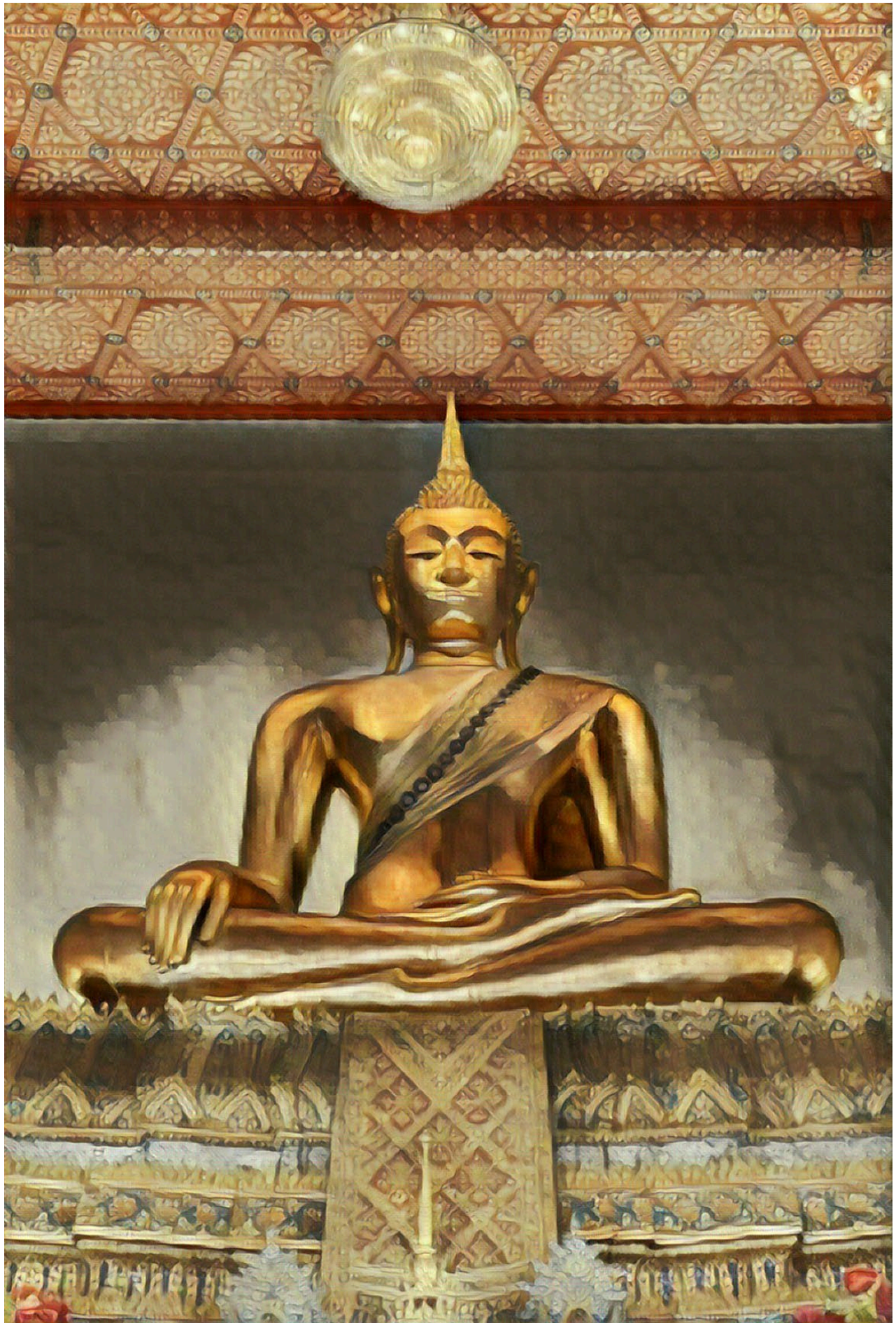
ตามภาสิตที่ได้คิดในเบื้องต้นว่า **กিজเ** มนุสฺส ปฏิลาโก
การได้มาเกิดเป็นมนุษย์เป็นโชคลาภอันดี **กิจจัง** มจฺจาน ชีวิตํ
เรามีชีวิตมาถึงวันนี้ก็เป็นผู้โชคดี **กিজเ** พุทฺธานมุปฺปาโท
พระพุทธานุมาอุบัติบังเกิดขึ้นในโลกเป็นโชคดี **กิจจัง**
สทฺธมฺมสฺสวณํ เราได้ยินได้ฟังเทศน์ฟังธรรมเป็นโชคดี **ปฏฺฐูป**
เทสวาโส จ เราได้อยู่ในประเทศที่สมควรแล้ว ที่เราจะได้ปฏิบัติ

คุณงามความดีให้เกิดขึ้นแก่ตน ก็ขอยุติการบรรยายธรรมไว้
เพียงแค่นี้ เหวี่ยง ก็มีด้วยประการฉะนี้

ที่มา: https://youtu.be/Cc8ZOJU_N74

โอวาทปาฏิโมกข์คาถา

สรรพปาปสุส อกรรมกุศลสุสอุปสมบทา

สัจตตปริโยทปนํเอตํ พุทธาน สาสนํ

ขนฺดี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา

นิพพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา

น หิ ปพฺพชิตฺตํ ปรปฺปชาตํ

สมเณ โหติ ปรํ วิหะณนุโตฯ

อนุภาโท อนุภาโต ปาติโมกฺเช จ สํวโร

มตฺตญฺเฏตา จ ภตฺตสฺสํ ปนฺตญฺจ สยนาสนํ

อธิจิตฺเต จ อาโยโค เอตํ พุทฺธาน สาสนํ

คำแปล

การไม่ทำความชั่วทั้งปวง

การบำเพ็ญแต่ความดี

การทำจิตของตนให้ผ่องใส

นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ขันติ คือความอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง,

พระพุทธเจ้าทั้งหลายกล่าวว่านิพพาน เป็นบรมธรรม,

ผู้ทำร้ายคนอื่น ไม่ถือว่าเป็นบรรพชิต,

ผู้เบียดเบียนคนอื่น ไม่ถือว่าเป็นสมณะ

การไม่กล่าวร้าย

การไม่ทำร้าย

ความสำรวมในปาฏิโมกข์

ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร

ที่นั่งนอนอันสงัด

ความเพียรในอธิจิต

นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ
ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ
สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ